

HERZEGOVINA BOSNIE-HERZÉGOVINE BULGARIA BULGARIE CROATIA CROATIE CYPRUS CHYPRE CZE
MARK DANEMARK ESTONIA ESTONIE FINLAND FINLANDE FRANCE FRANCE GEORGIA GÉORGIE GERMANY
HONGRIE ICELAND ISLANDE IRELAND IRLANDE ITALY ITALIE LATVIA LETTONIE LIECHTENSTEIN LIECHTEN
G LUXEMBOURG MALTA MALTE REPUBLIC OF MOLDOVA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA MONACO MONACO M
OS PAYS-BAS NORWAY NORVÈGE POLAND POLOGNE PORTUGAL PORTUGAL ROMANIA ROUMANIE RUSSIA
N MARINO SAINT-MARIN SERBIA SERBIE SLOVAK REPUBLIC RÉPUBLIQUE SLOVAQUE SLOVENIA SLOVÈNI
ERLAND SUISSE «THE FORMER YUGOSLAV REPUBLIC OF MACEDONIA» «L'EX-RÉPUBLIQUE YOUGOSLA
AINE UKRAINE UNITED KINGDOM ROYAUME-UNI ALBANIA ALBANIE ANDORRA ANDORRE ARMENIA
AZERBAÏDJAN BELGIUM BELGIQUE BOSNIA AND HERZEGOVINA BOSNIE-HERZÉGOVINE BULGARIA B
RE CZECH REPUBLIC RÉPUBLIQUE TCHÈQUE DENMARK DANEMARK ESTONIA ESTONIE FINLAND FINLAND
MANY ALLEMAGNE GREECE GRÈCE HUNGARY HONGRIE ICELAND ISLANDE IRELAND IRLANDE ITAL
IN LIECHTENSTEIN LITHUANIA LITUANIE LUXEMBOURG LUXEMBOURG MALTA MALTE REPUBLIC C
MONACO MONACO MONTENEGRO MONTÉNÉGRO NETHERLANDS PAYS-BAS NORWAY NORVÈGE POL
OMANIA ROUMANIE RUSSIAN FEDERATION FÉDÉRATION DE RUSSIE SAN MARINO SAINT-MARIN SERBIA

СОЦІАЛЬНІ ПРАВА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ: ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

СОЦІАЛЬНІ ПРАВА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ: ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ

ПРАКТИЧНИЙ ПОСІБНИК

ДРУГЕ ВИДАННЯ, ДОПОВНЕНО

2020

УДК 349.3=054.73:341.176(4)

**СОЦІАЛЬНІ ПРАВА
ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ:
ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ:**

ПРАКТИЧНИЙ ПОСІБНИК
ДРУГЕ ВИДАННЯ, ДОПОВНЕНЕ

АВТОРИ:

Наталія Чуйко

юристка, правозахисниця, тренерка з питань
захисту прав внутрішньо переміщених осіб

Олеся Ляшук

адвокатка, правозахисниця

УПОРЯДНИК

Сергій Марущенко

координатор Проєкту Ради Європи «Внутрішнє
переміщення в Україні: розробка тривалих рішень»
з питань взаємодії з національними інституціями,
фіналізував та підготував матеріали до публікації

ISBN 978-966-998-036-6

Посібник підготовлено та видано за підтримки
Проєкту Ради Європи «Внутрішнє переміщення
в Україні: розробка тривалих рішень» у межах
співпраці з громадською організацією «ДонбасSOS»

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

*Погляди, викладені в цьому посібнику,
є повною відповідальністю авторів
і жодною мірою не висловлюють
офіційну позицію Ради Європи*

© Проєкт Ради Європи
«Внутрішнє переміщення в Україні:
розробка тривалих рішень», 2020

© Оформлення. Видавництво «Право», 2020

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	4
ВСТУП	5
ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ ЩОДО ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ З УРАХУВАННЯМ ОБМЕЖУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПОШИРЕННЯМ ГОСТРОЇ РЕСПІРАТОРНОЇ ХВОРОБИ COVID-19	7
<i>ІНФОГРАФІКА</i> «МЕХАНІЗМ ПРИЗНАЧЕННЯ ВПО ПЕНСІЙ ТА ВСІХ ВИДІВ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ»	8
<i>ІНФОГРАФІКА</i> «ІДЕНТИФІКАЦІЯ В АТ “ОЩАДБАНК”».....	9
1. ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ ВПО	10
<i>ІНФОГРАФІКА</i> «ЩОМІСЯЧНА ГРОШОВА АДРЕСНА ДОПОМОГА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМ ОСОБАМ ДЛЯ ПОКРИТТЯ ВИТРАТ НА ПРОЖИВАННЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ НА ОПЛАТУ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ»	16
2. ЩОМІСЯЧНА ГРОШОВА АДРЕСНА ДОПОМОГА ВПО ДЛЯ ПОКРИТТЯ ВИТРАТ НА ПРОЖИВАННЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ НА ОПЛАТУ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ	17
<i>ІНФОГРАФІКА</i> «СУБСИДІЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМ ОСОБАМ».....	26
3. СУБСИДІЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМ ОСОБАМ	27
<i>ІНФОГРАФІКА</i> «ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА СІМ'ЯМ З ДІТЬМИ, ЗОКРЕМА ДОПОМОГА ПРИ НАРОДЖЕННІ ДИТИНИ».....	40
<i>ІНФОГРАФІКА</i> «ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН».....	41
4. ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА СІМ'ЯМ З ДІТЬМИ, ЗОКРЕМА ДОПОМОГА ПРИ НАРОДЖЕННІ ДИТИНИ	42
4.1. ПОНОВЛЕННЯ ДОПОМОГИ ПРИ НАРОДЖЕННІ ДИТИНИ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРОПУСКОМ 12-МІСЯЧНОГО СТРОКУ	47
4.2. ПРИЗНАЧЕННЯ ДОПОМОГИ ПРИ НАРОДЖЕННІ ДИТИНИ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРОПУСКОМ 12-МІСЯЧНОГО СТРОКУ	49
<i>ІНФОГРАФІКА</i> «ДОПОМОГА НА ДІТЕЙ-СИРІТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ»	51
5. ДОПОМОГА НА ДІТЕЙ-СИРІТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ	52
<i>ІНФОГРАФІКА</i> «ТИМЧАСОВА ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА ДІТЯМ, БАТЬКИ ЯКИХ УХИЛЯЮТЬСЯ ВІД СПЛАТИ АЛІМЕНТІВ»	56
6. ТИМЧАСОВА ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА ДІТЯМ, БАТЬКИ ЯКИХ УХИЛЯЮТЬСЯ ВІД СПЛАТИ АЛІМЕНТІВ	57
ЗРАЗКИ ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТІВ	66
СУДОВА ПРАКТИКА	81

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

АД	Адресна допомога
АТ «Ощадбанк»	Акціонерне товариство «Державний ощадний банк України»
АТО	Антитерористична операція
ВПО	Внутрішньо переміщена особа
ДП «ІОЦ Мінсоцполітики»	Державне підприємство «Інформаційно-обчислювальний центр Міністерства соціальної політики України»
ЕП	Електронний підпис
ЕПП	Електронне пенсійне посвідчення
ЄСВ	Єдиний соціальний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування
ЖКП	Житлово-комунальні послуги
ЗВО	Заклад вищої освіти
Карантин	Карантин або обмежувальні заходи, пов'язані з поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2
КК України	Кримінальний кодекс України
КМУ	Кабінет Міністрів України
Мінсоцполітики	Міністерство соціальної політики України
НПА	Нормативно-правовий акт
ООС	Операція Об'єднаних сил
ПФУ	Пенсійний фонд України
РАЦС	Орган реєстрації актів цивільного стану
СК України	Сімейний кодекс України
ТДД	Тимчасова державна допомога
ТОТ	Тимчасово окупована територія
Управління	Територіальне управління соціального захисту населення
УПФУ	Управління Пенсійного фонду України
ЦК України	Цивільний кодекс України
ЦНАП	Центр надання адміністративних послуг

ВСТУП

Уже понад шість років вимушене внутрішнє переміщення залишається одним із основних викликів і відповідно пріоритетних напрямів державної політики України.

За даними Міністерства соціальної політики України, станом на 17 серпня 2020 р. взято на облік 1 452 519 переселенців з тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей та АР Крим і м. Севастополя. Крім того, невідома кількість ВПО залишається на непідконтрольних уряду територіях України та понад мільйон українців отримали притулок або мають інші форми легального перебування в інших країнах.

У складних умовах вимушеного переміщення на державу покладено низку зобов'язань щодо посилення захисту прав людини внутрішньо переміщених осіб, які прямо впливають із міжнародних норм про права людини. Рада Європи як єдина європейська міжурядова організація, уповноважена на діяльність у сфері прав людини, верховенства права і демократії, підтримує Україну на шляху до гарантування базових прав переселенців та інших цивільних осіб, які постраждали від конфлікту.

У межах Плану дій Ради Європи для України 2018–2021 імплементується **Проект Ради Європи «Внутрішнє переміщення в Україні: розробка тривалих рішень»**, що спрямований на розширення можливостей і посилення спроможності ВПО активно впливати на покращення системи захисту прав людини та доступу до правосуддя в Україні¹. Однією з цілей Проекту є вдосконалення нормативно-правової бази та юридичної практики стосовно внутрішнього переміщення через упровадження механізмів та процедур, що базуються на стандартах захисту прав ВПО, зокрема житлових та майнових прав, а також права на соціальне забезпечення, заради сприяння досягненню якої й було підтримано підготовку та видання цієї публікації.

Цей практичний посібник ґрунтується на аналізі національного законодавства у сфері деяких видів соціального забезпечення ВПО, практики його застосування, інформації, розміщеної на ресурсах органів державної влади, органів місцевого самоврядування, звітів міжнародних та національних організацій, які займаються проблематикою ВПО, судової практики всіх ланок судової системи в Україні та практики Європейського суду з прав людини.

Поштовхом до вивчення проблематики соціального забезпечення ВПО та написання цього посібника стали звернення громадян, що були отримані під час роботи «гарячої лінії», правової онлайн-приймальні, досліджень юристів вторинної правової допомоги **Громадської організації «Донбас SOS»**.

¹ Більш докладно про Проект Ради Європи див.: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/idsps2-ukr>.

Основна мета посібника – узагальнення практичних, ефективних та актуальних алгоритмів, надання корисних порад щодо застосування відповідних положень законодавства у сфері соціального забезпечення ВПО, а також реалізації та захисту своїх прав особами, що проживають на ТОТ України.

Основу посібника становлять тематичні розділи, що містять інформацію про законодавче регулювання та особливості реалізації прав ВПО у сфері соціального захисту, розкривають проблемні питання під час реалізації їхнього права на соціальний захист.

Формування одноманітної практики застосування окремих положень законодавства у сфері прав ВПО по всій території України, забезпечення єдиного та справедливого підходу до соціального захисту ВПО дозволять уникнути технічних помилок на рівні правозастосування та зменшать необхідність звернення до судового захисту порушених прав.

Перше видання цього посібника вийшло друком у 2019 р. і було схвально сприйнято як фахівцями соціальної сфери, так і самими вимушеними переселенцями. З урахуванням обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, а також змін національного законодавства у сфері деяких видів соціального забезпечення ВПО виникла необхідність оновлення практичного посібника та підготовки його другого видання.

Це оновлене видання стане корисним працівникам державних органів, органів місцевого самоврядування, які займаються питаннями соціального забезпечення ВПО, фахівцям у галузі надання правової допомоги, а також безпосередньо внутрішньо переміщеним особам.

**ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ
ОКРЕМИХ ВИДІВ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ
ЩОДО ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ
З УРАХУВАННЯМ ОБМЕЖУВАЛЬНИХ
ЗАХОДІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПОШИРЕННЯМ
ГОСТРОЇ РЕСПІРАТОРНОЇ ХВОРОБИ
COVID-19**

МЕХАНІЗМ ПРИЗНАЧЕННЯ ВПО ПЕНСІЙ ТА ВСІХ ВИДІВ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ

КРОК 1

ВПО подає заяву до органу, що здійснює соціальні виплати (УПФУ), зє місцем фактичного проживання:
відповідну заяву;
документи, необхідні для призначення конкретної соціальної допомоги/пенсії

КРОК 2

Орган, що здійснює соціальні виплати (УПФУ), надсилає відповідний запит про отримання електронної справи заявника

КРОК 3

Орган, що здійснює соцвиплати, після отримання електронної справи складає акт обстеження матеріально-побутових умов сім'ї, після чого вносить на розгляд комісії з питань призначення (відновлення) соціальних виплат ВПО подання про призначення (відновлення) або про відмову в призначенні (відновленні) відповідної соціальної виплати

Порядок та строки складання акта обстеження матеріально-побутових умов сім'ї не визначено НПА. При цьому перевірки місця проживання не проводяться

КРОК 4

Комісія розглядає подання протягом п'яти робочих днів з дня його отримання та приймає рішення призначити (відновити) або відмовити у призначенні (відновленні) соцвиплати

ВАЖЛИВО!

Рішення комісії може бути оскаржене до суду

ІДЕНТИФІКАЦІЯ В АТ «ОЩАДБАНК»

Одержувачі соціальних виплат із числа ВПО один раз на шість місяців повинні обов'язково проходити ідентифікацію.

Що таке «ідентифікація»?

Особисте відвідування відділення АТ «Ощадбанк» з паспортом, банківською картою, звернення в касу банку і здійснення будь-якої дії з рахунком (зняття готівки, оплата ЖКП, перевірка балансу та інше), яка вимагає введення ПІН-коду

Як пройти «ідентифікацію»?

Слід звернутися особисто до будь-якого відділення АТ «Ощадбанк» безпосередньо в касу банку і проінформувати про те, що ви проходитье ідентифікацію.

Пред'явити документ, що посвідчує особу, та банківську картку.

На POS-терміналі (який вам повинні дати в касі) ввести ПІН-код по картці і здійснити будь-яку дію з рахунком (зняти готівку, оплатити ЖКП, перевірити баланс та інше). Шість місяців відраховуються із дня відкриття рахунка або з дня попередньої ідентифікації.

Ідентифікація проводиться безкоштовно

Особам з інвалідністю I групи та особам, які згідно з висновком лікарсько-консультаційної комісії не здатні до самообслуговування, які отримують виплати не через АТ «Ощадбанк», а через відділення «Укрпошти», проходити ідентифікацію не потрібно.

Якщо пенсіонер не пройшов вчасно обов'язкову фізичну ідентифікацію, відбудеться блокування видачі коштів з картки, про що пенсіонер отримає відповідне смс-повідомлення. Блокування видаткових операцій відбувається до моменту проведення ідентифікації. Орган соціального захисту населення припиняє виплати.

Розблокування рахунка буде здійснене на другий день після проходження ідентифікації. Для поновлення припинених соціальних виплат необхідно звертатися до органу соціального захисту населення

1. Деякі питання здійснення соціальних виплат ВПО

Правове регулювання

- *Постанова КМУ №637 від 5 листопада 2014 р. «Про здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам»*
- *Постанова КМУ №365 від 8 червня 2016 р. «Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам»*

5 листопада 2014 р. КМУ прийняв Постанову № 637, якою встановив, що всі види соціальної допомоги та пенсійні виплати ВПО здійснюються за місцем перебування таких осіб на обліку, що підтверджується довідкою.

27 серпня 2015 р. у зазначену Постанову було внесено зміни, які визначили, що призначення та подовження виплати будь-яких видів соціальної допомоги та пенсії для ВПО проводиться через рахунки та мережу АТ «Ощадбанк».

Одержувачі пенсій, які є ВПО, повинні отримати платіжну картку, яка водночас є пенсійним посвідченням, – електронне пенсійне посвідчення.

Електронне пенсійне посвідчення (ЕПП) поєднує функції пенсійного посвідчення та банківської платіжної картки, містить електронну інформацію про власника та електронний підпис.

Умови отримання. Для того щоб подати заявку на оформлення/переоформлення ЕПП, необхідно:

1. Звернутися до територіального органу Пенсійного фонду України (ТОПФУ) за місцем фактичного проживання.
2. Написати заяву на виготовлення ЕПП.

Як отримати ЕПП?

Потрібно подати заяву на виготовлення ЕПП. При собі необхідно мати дві фотографії 30x25 мм, оригінал паспорта, довідку про надання ідентифікаційного номера (ідентифікаційний код).

Заява формується автоматично ТОПФУ. Пенсіонерів необхідно її лише підписати.

Виготовляє ЕПП АТ «Ощадбанк» протягом 30 днів. Разом із посвідченням видається інструкція користувача ЕПП безкоштовно в обраному відділенні банку.

Пенсійні посвідчення, які видавались до замовлення ЕПП, продовжують діяти. Упродовж терміну виготовлення ЕПП пенсіонер зможе одержувати пенсію через каси банку без використання картки.

Активация ЕПП.

Пенсіонер обов'язково має активувати ЕПП для розблокування видаткових операцій (мати можливості використовувати картку та кошти для розрахунків). Активувати ЕПП можна у день оформлення у відділенні АТ «Ощадбанк» або здійснивши будь-яку операцію, яка передбачає введення ПІН-коду (зняття готівки, перевірка балансу тощо).

Дія платіжних карток (ЕПП) устанавлюється на строк до трьох років за умови проходження фізичної ідентифікації клієнта в установах АТ «Ощадбанк» кожні шість місяців.

У разі відкриття рахунка в АТ «Ощадбанк» без виготовлення ЕПП фізична ідентифікація особи проводиться:

для отримання пенсії до отримання нею ЕПП – кожні три місяці з дня відкриття рахунка або з дня попередньої ідентифікації;

для отримання інших соціальних виплат – кожні шість місяців із дня відкриття рахунка або з дня попередньої ідентифікації.

Важливо! Умови щодо необхідності проходження фізичної ідентифікації клієнта в установах АТ «Ощадбанк» не застосовуються на період дії карантину та протягом 30 днів із дня відміни карантину. Після завершення строку дії платіжної картки така картка перевипускається за рахунок АТ «Ощадбанк».

Ідентифікація особи може бути проведена в будь-якому відділенні АТ «Ощадбанк».

У день ідентифікації пенсіонеру необхідно здійснити будь-яку операцію (зняття готівки, перевірка балансу тощо), яка передбачає введення ПІН-коду через платіжний термінал у касі АТ «Ощадбанк».

Дата ідентифікації визначається автоматично – з першого числа місяця випуску ЕПП, нанесеного на її лицьовому боці.

Важливо! Якщо пенсіонер не пройшов фізичну ідентифікацію, відбудеться блокування видачі коштів із картки, про що пенсіонер отримає відповідне смс-повідомлення. Блокування видаткових операцій відбувається до моменту проведення ідентифікації та активації ЕПП!

Важливо! На період дії карантину та протягом 30 днів із дня відміни карантину забороняється зупинення АТ «Ощадбанк» видаткових операцій за поточним рахунком у разі непроходження фізичної ідентифікації одержувачем соціальних виплат.

8 червня 2016 р. КМУ на додаток до попередніх постанов для регулювання процесу призначення (відновлення) соціальних виплат прийняв Постанову № 365, якою затвердив два порядки:

Порядок призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам (далі – Порядок 1);

Порядок здійснення контролю за проведенням соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам за місцем їх фактичного проживання/перебування (далі – Порядок 2).

Які саме соціальні виплати призначаються через чинний Порядок?

До соціальних виплат, які призначаються (відновлюються) з урахуванням механізму Постанови КМУ № 365, належать довічні державні стипендії, усі види соціальної допомоги (адресна допомога, допомога сім'ям з дітьми та ін.) та компенсації, матеріальне забезпечення, надання соціальних послуг, субсидії та пільги (далі – соціальні виплати), які сплачуються за рахунок коштів державного бюджету та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Куди і як звертатися за призначенням (відновленням) соціальних виплат?

ВПО, а у визначених законодавством випадках – її законний представник подає відповідну заяву до органу, що здійснює соціальні виплати на території, де зазначена особа перебуває на обліку за місцем її фактичного проживання, незалежно від факту реєстрації місця проживання/перебування у паспорті.

Важливо! Представництво за законом є різновидом представництва, підставою виникнення якого виступає не воля особи, яку представляють, а вказані в законі юридичні факти. Законними представниками є батьки (усиновителі), опікуни або інші особи, уповноважені законом представляти інтереси осіб, які не можуть цього робити самостійно¹. Не є законним представником особа за довіреністю!

Як відбувається призначення (відновлення) соціальних виплат?

Після отримання заяви від ВПО про призначення (відновлення) виплат орган, що здійснює соцвиплати, надсилає запит до ДП «ІОЦ Мінсоцполітики» про отримання електронної справи заявника.

Після отримання електронної справи складається акт обстеження матеріально-побутових умов сім'ї та виноситься на розгляд комісії з питань призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам подання про призначення (відновлення) або про відмову в призначенні (відновленні) відповідної соціальної виплати.

Увага! 29 червня 1017 р. рішенням окружного адміністративного суду м. Києва (справа №826/12123/16) «Порядок здійснення контролю за прове-

¹ Стаття 242 ЦК України.

денням соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам за місцем їх фактичного проживання/перебування» та пп. 7, 8, 9, 13 «Порядку призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам» визнано нечинними.

У зв'язку з цим усі перевірки фактичного проживання/перебування внутрішньо переміщених осіб для отримання соціальних виплат, які раніше були передбачені Постановою № 365, скасовані, проте акт обстеження матеріально-побутових умов сім'ї складається і надалі.

21 серпня 2019 р. Уряд вніс зміни до ряду постанов, що регулюють порядок виплати допомоги внутрішньо переміщеним особам. Зокрема, до Постанови № 365 – шляхом виключення пенсій із порядку призначення (відновлення) соціальних виплат. Разом із тим КМУ проігнорував вищезазначене рішення суду. На сьогодні і надалі залишається без уваги невіршене питання щодо механізму складання акта без здійснення перевірки місця проживання.

Таким чином, внесені зміни не вирішують виклики в даній сфері та залишають і надалі невиконаним рішення суду.

Важливо! На кожному соціальну виплату складається окремий акт обстеження матеріально-побутових умов. Порядок та строк складання акта обстеження матеріально-побутових умов сім'ї чинним законодавством не затверджений, тому кожний орган, який призначає соцвиплати, самостійно обирає для себе зручний спосіб складання такого акта.

Приклад: Деякі органи викликають ВПО телефоном для підписання такого акта, деякі складають його одразу під час переоформлення відповідної соціальної виплати, деякі органи продовжують виходити та складати акт за місцем проживання ВПО.

Варто звернути увагу, що кожний закон, відповідно до якого призначається будь-яка соціальна виплата, встановлює строк щодо прийняття рішення про призначення або відмову в призначенні відповідного виду соціальної допомоги або пенсії, протягом якого повинні відбутися всі необхідні дії (у тому числі складання акта) та прийнято відповідне рішення.

У які строки комісія розглядає питання про призначення (відновлення) соціальних виплат та приймає відповідне рішення?

Комісія розглядає подання про призначення (відновлення) або про відмову у призначенні (відновленні) відповідної соціальної виплати протягом п'яти робочих днів із дня його отримання.

За результатами розгляду подання комісія приймає рішення про призначення (відновлення) або відмову у призначенні (відновленні) соціальної виплати з моменту припинення її виплати.

Не пізніше наступного робочого дня копію такого рішення комісія надсилає органіві, що здійснює соціальні виплати, та у разі необхідності структурному підрозділу з питань соціального захисту населення.

Важливо! Якщо протягом строку, визначеного законом для призначення відповідної соціальної виплати, її призначення так і не відбулось, необхідно письмово звернутися за отриманням пояснень із цього питання у порядку звернення громадян.

Увага! Пункт 12 Порядку 1 визначає відновлення соціальної допомоги з моменту припинення. Однак він не відповідає п. 15 Порядку 1, у якому зазначено, що орган, що здійснює соціальні виплати, призначає (відновлює) соціальну виплату з місяця, в якому надійшла заява ВПО. Суми соціальних виплат, які не виплачені за минулий період, обліковуються в органі, що здійснює соціальні виплати, та виплачуються на умовах окремого порядку, визначеного КМУ.

З аналізу звернень ВПО за правовою допомогою органи, які здійснюють призначення (відновлення) соціальних виплат, керуються саме п. 15 Порядку 1 та призначають (відновлюють) виплати саме з моменту звернення, а суми виплат за минулий час залишаються невиплаченими.

Важливо! Окремого порядку щодо сум соціальних виплат за минулий час станом на липень 2020 р. КМУ так і не розроблено! Суми соціальних виплат, які не виплачені за минулий час, наразі можливо отримати тільки в судовому порядку шляхом звернення до суду із відповідною позовною заявою.

Рішення комісії про відмову у призначенні (відновленні) соціальної виплати може бути оскаржене в суді.

Судові рішення щодо застосування Постанови КМУ № 365 дивись у розділі «Судова практика».

Як наразі відбувається призначення ВПО пенсій?

Призначення, відновлення та продовження виплати пенсій ВПО здійснюються в порядку, визначеному постановами КМУ від 5 листопада 2014 р. № 637 «Про здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам», від 8 червня 2016 р. № 365 «Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам» та постановою ПФУ від 7 липня 2014 р. № 13–4 «Про органи, що здійснюють виплату пенсії та надання соціальних послуг громадя-

нам України, які проживають на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя».

Постановою КМУ від 21 серпня 2019 р. № 788 порядок призначення, відновлення та продовження виплати пенсій ВПО відокремлено від соціальної допомоги та інших видів державних виплат.

Виплати пенсій ВПО, у тому числі тим, які самостійно відмовились від довідки ВПО і зареєстрували своє проживання на територіях, де органи державної влади здійснюють свої повноваження, здійснюються УПФУ на підставі відомостей, що містяться в Єдиній інформаційній базі даних про внутрішньо переміщених осіб.

Під час звернення особи із заявою про призначення, відновлення чи продовження виплати пенсії УПФУ ідентифікують особу заявника, фіксують місце і час її звернення, порівнюють отримані дані з даними, що обробляються в базах даних ПФУ, з урахуванням даних Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб у порядку, який затверджується ПФУ за погодженням із Мінсоцполітики.

Увага! Відповідного порядку станом на липень 2020 р. так і не затверджено!

ЩОМІСЯЧНА ГРОШОВА АДРЕСНА ДОПОМОГА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМ ОСОБАМ ДЛЯ ПОКРИТТЯ ВИТРАТ НА ПРОЖИВАННЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ НА ОПЛАТУ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в т.ч. на оплату ЖКП, надається щомісячна АД.

ХТО ПРИЗНАЧАЄ АДРЕСНУ ДОПОМОГУ?

Орган соціального захисту за місцем перебування особи на обліку як ВПО

КОМУ ПРИЗНАЧАЄТЬСЯ?

- ВПО, які перемістилися з ТОТ, населених пунктів, перелік яких затверджений розпорядженням КМУ №1085;
- ВПО, житло яких зруйноване або стало непридатним для проживання внаслідок проведення АТО або ООС;
- дітям, які народилися в таких сім'ях або яких усиновили, допомога призначається на сім'ю, інтереси якої представляє уповноважена особа

РОЗМІР АДРЕСНОЇ ДОПОМОГИ?

- 442,00 грн – для працездатних осіб;
- 1000,00 грн на одну особу (члена сім'ї) – для осіб, які отримують пенсію, які досягли пенсійного віку (крім осіб з інвалідністю), дітей, осіб, які досягли 18-річного віку та продовжують навчання за денною формою в закладах освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої, професійної (професійно-технічної) або вищої освіти, до закінчення таких закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років;
- 130% прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, – для осіб з інвалідністю I групи та дітей з інвалідністю;
- 115% прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, – для осіб з інвалідністю II групи;
- 100% прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, – для осіб з інвалідністю III групи

Загальний розмір допомоги не може перевищувати на сім'ю – 3000 грн; на сім'ю, до складу якої входить одна особа з інвалідністю або дитина з інвалідністю, – 3400 грн; на багатодітну сім'ю – 5000 грн; на сім'ю, де є двоє і більше осіб з інвалідністю (дітей з інвалідністю), розмір допомоги не обмежується

**УВАГА! ОСОБАМ ПРАЦЕЗДАТНОГО ВІКУ, ЯКИМ ВИПЛАТУ ДОПОМОГИ
БУЛО ПРИПИНЕНО У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ НЕПРАЦЕВЛАШТУВАННЯМ,
ГРОШОВА ДОПОМОГА НЕ ПРИЗНАЧАЄТЬСЯ!**

2. Щомісячна грошова адресна допомога ВПО для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг

Правове регулювання

- *Постанова КМУ № 866 від 24 вересня 2008 р. «Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини»*
- *Постанова КМУ № 505 від 1 жовтня 2014 р. «Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг»*

Що таке щомісячна адресна допомога та кому вона надається?

Щомісячна адресна допомога внутрішньо переміщеним особам – це грошова допомога, яка надається особам, що мають довідку про взяття на облік ВПО, які перемістились з ТОТ, АР Крим, населених пунктів, визначених у Постанові КМУ № 1085, або житло яких зруйновано, або стало непридатним для проживання внаслідок проведення АТО або заходів із забезпечення національної безпеки і оборони.

Діти, які народились у внутрішньо переміщеної особи після дати початку АТО, тимчасової окупації АР Крим, проведення заходів із забезпечення нацбезпеки і оборони, також мають право на отримання адресної допомоги.

Увага! *Усиновлена дитина є членом сім'ї і має право на отримання довідки внутрішньо переміщеної особи та відповідно адресної допомоги.*

Усиновленням є прийняття усиновлювачем у свою сім'ю особи на правах дочки чи сина. Аналіз законодавчих норм та судової практики, яка склалась з цього приводу, веде до висновку про рівність прав усиновленої дитини та рідної дитини.

АД призначається на сім'ю та виплачується одному, письмово уповноваженому, її представнику.

Сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки¹.

Дитина належить до сім'ї своїх батьків і тоді, коли спільно з ними не проживає.

Сім'я створюється на підставі шлюбу, кровного споріднення, усиновлення, а також на інших підставах, не заборонених законом і таких, що не суперечать моральним засадам суспільства.

---

¹ Стаття 3 СК України.

Увага! Якщо батьки та їх повнолітні діти спільно проживають, але не ведуть спільний побут, то вони не можуть вважатися однією сім'єю у разі, якщо вони самотійно себе не визначають як сім'ю.

Чи може бути призначена адресна допомога на дітей, які перемістилися без супроводу батьків?

Неповнолітня дитина віком від 14 до 18 років має право самотійно звернутися за призначенням грошової допомоги.

Якщо дитина переміщується з ТОТ, з населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення, без супроводу батьків або осіб, які їх замінюють, поточний рахунок в банку на ім'я малолітньої дитини відкривається та грошова допомога виплачується їй за зверненням:

- баби, діда, повнолітніх сестри, брата, мачухи, вітчима без спеціальних на те повноважень. При цьому такі особи повинні надати документи, що підтверджують родинні стосунки між дитиною і заявником (свідоцтва про народження, свідоцтва про шлюб/розірвання шлюбу в разі зміни прізвища тощо);
- інших осіб, яким батьки передали дитину на виховання. У разі надання заяви батьків щодо отримання такої допомоги, справжність підпису на якій має бути засвідчена нотаріально;
- служби у справах дітей, якщо догляд за дитиною, яка залишилася без батьківського піклування, тимчасово здійснюється родичами або іншими особами (сусідами, знайомими), з якими у неї на момент залишення без батьківського піклування склалися близькі стосунки, за рішенням служби у справах дітей.

Важливо! Діти, батьки яких не виконують свої обов'язки з виховання та утримання дитини з причин, які неможливо з'ясувати у зв'язку з перебуванням батьків на ТОТ, мають право на отримання статусу дитини, позбавленої батьківського піклування. Також такі діти за наказом служби у справах дітей тимчасово можуть бути влаштовані у сім'ю родичів, знайомих¹.

Для тимчасового влаштування дитини у сім'ю родичів чи знайомих така особа повинна письмово звернутися за місцем фактичного перебування до служби у справах неповнолітніх із заявою про надання згоди на тимчасове влаштування в її сім'ю дитини та надати копію свого паспорта. Для прийняття рішення про тимчасове влаштування у сім'ю після подання заяви проводиться обстеження умов проживання особи, надається (у разі можливості) згода ди-

¹ Постанова КМУ №866 від 24.09.2008 р. «Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини».

тини на проживання у сім'ї та згода всіх повнолітніх осіб, які мешкають разом із заявником.

Які документи необхідні та у який строк відбувається призначення?

При оформленні виплати вперше:

✓ заява про надання АД (для призначення вперше у довільній формі) або заява, в якій повідомляється про відсутність змін, що впливають на призначення АД (у разі призначення на наступний строк: заява на наступний строк може бути подана з дати його початку або не раніше ніж за 15 днів до закінчення поточного строку);

✓ паспорт громадянина України або інший документ, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України; для іноземців та осіб без громадянства – документ, що посвідчує особу та підтверджує її спеціальний статус.

Додатково:

✓ копія довідки від банку із зазначенням реквізитів поточного рахунка;
✓ копія свідоцтва про одруження;
✓ копії свідоцтва про народження дітей, засвідчені власним підписом уповноваженого представника сім'ї;

✓ письмова згода довільної форми про виплату АД уповноваженому представнику сім'ї від інших членів сім'ї;

✓ письмовий дозвіл на розкриття уповноваженим банком інформації, що містить банківську таємницю, щодо поточного рахунка, відкритого уповноваженому представнику сім'ї в установі уповноваженого банку;

✓ копія довідки з місця роботи або копія іншого документа, що посвідчує зайнятість (для працездатних осіб);

✓ копія довідки з військової частини про залучення до проведення ООС (для військовослужбовців із числа ВПО, які безпосередньо беруть участь в ООС);

✓ копія акта технічного стану за формою згідно з Додатком до Постанови КМУ № 505 щодо житла, яке зруйновано або стало непридатним для проживання внаслідок проведення АТО або ООС (у разі потреби).

Управління протягом 10 днів після подання уповноваженим представником сім'ї заяви та документів, зазначених у Порядку, призначає або відмовляє у призначенні грошової допомоги, про що надає відповідне повідомлення уповноваженому представнику сім'ї.

На який строк та у якій розмірі призначається адресна допомога?

АД призначається строком на 6 місяців з дня звернення за її призначенням або по місяць зняття з обліку ВПО.

Розмір АД встановлено таким чином:

442,00 грн – для працездатних осіб;

1000,00 грн на одну особу (члена сім'ї) – для осіб, які отримують пенсію, осіб, які досягли пенсійного віку (крім осіб з інвалідністю), дітей, осіб, які досягли 18-річного віку та продовжують навчання за денною формою в закладах освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої, професійної (професійно-технічної) або вищої освіти, до закінчення таких закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років;

130% прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, – для осіб з інвалідністю I групи та дітей з інвалідністю. Станом на 1 липня 2020 р. – 2225,60 грн;

115% прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, – для осіб з інвалідністю II групи. Станом на 1 липня 2020 р. – 1968,80 грн;

100% прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, – для осіб з інвалідністю III групи. Станом на 1 липня 2020 р. – 1712,00 грн.

Загальний розмір допомоги на сім'ю розраховується як сума розмірів допомоги на кожного члена сім'ї та не може перевищувати 3000 грн, для сім'ї, до складу якої входить одна особа з інвалідністю або дитина з інвалідністю, – 3400 грн, для багатодітної сім'ї – 5000 грн. Загальний розмір допомоги на сім'ю, до складу яких входять двоє і більше осіб з інвалідністю (дітей з інвалідністю), максимальним розміром не обмежується.

Увага! *Прожитковий мінімум для кожної групи осіб встановлюється державним бюджетом України на відповідний рік, тому розмір допомоги періодично змінюється для деяких категорій осіб.*

Коли та кому адресна допомога не призначається?

АД не призначається взагалі у разі:

– якщо будь-хто із членів сім'ї (крім сімей, до складу яких входять військовослужбовці з числа ВПО, які захищають незалежність та беруть безпосередню участь в ООС) має у власності житлове приміщення / частину житлового приміщення, що розташоване в інших регіонах, ніж тимчасово окуповані території, населені пункти, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, а також населені пункти, що розташовані на лінії зіткнення;

– будь-хто з членів сім'ї має на депозитному банківському рахунку (рахунках) кошти у сумі, що перевищує 25-кратний розмір прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб.

Увага! *Якщо військовослужбовці з числа ВПО придбали за рахунок державних коштів житлове приміщення після початку проведення АТО/ООС, то такі особи не мають права на отримання грошової допомоги.*

Право власності – право особи володіти, користуватися і розпоряджатися майном за своєю волею незалежно від волі інших осіб¹.

Житлове приміщення – це опалюване приміщення, розташоване у надземному поверсі, призначене для цілорічного проживання і яке відповідає санітарно-епідеміологічним вимогам².

Увага! У разі наявності житлового приміщення, яке зруйноване або стало непридатним для проживання внаслідок проведення АТО або заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, складається акт обстеження технічного стану житлового приміщення, копія якого надається до Управління соціального захисту, і АД призначається.

Важливо! Порядок складання та форма акта затверджуються кожним органом самоврядування самостійно та повинен бути розміщений на офіційних порталах таких органів. Для отримання акта обстеження технічного стану житлового приміщення, яке було зруйноване, необхідно звернутися письмово із проханням скласти та видати такий акт до органів місцевого самоврядування за місцем знаходження такого приміщення³.

Чи можливо самостійно перевірити наявність у власності житлового приміщення?

Отримати інформацію про наявність чи відсутність у власності житлового приміщення можливо самостійно, замовивши інформаційну довідку (виписку) з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно. Для цього необхідно зареєструватися як користувач на порталі Кабінету електронних сервісів.

Після цього оформити запит за одним із критеріїв:

- ✓ адресою приміщення;
- ✓ реєстраційним номером об'єкта нерухомості;
- ✓ ідентифікаційними даними фізичної або юридичної особи.

Оплата за отримання виписки станом на липень 2020 р. складає 27,50 грн.

Покрокова інструкція щодо отримання такої виписки знаходиться на сайті Міністерства юстиції України.

Увага! Інформаційна довідка з реєстру формується по частковому збігу, наприклад, при пошуку за ПІБ можливий збіг з іншими людьми. Також можливі

¹ Статті 316, 317 ЦК України.

² Наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України № 127 від 24.05.2001 р.

³ Приблизну форму акта див. у розділі «Зразки правових документів».

випадки, що в довідці відображається неналежне вам майно. У такому випадку необхідно звернутися до державного реєстратора та розібратися в ситуації.

Важливо! Розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб встановлюється державним бюджетом України на відповідний рік, тому розмір депозиту, який дозволяє отримувати АД, змінюється.

Станом на 1 липня 2020 р. розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб складає 2197 грн. Таким чином, розмір депозиту не може перевищувати $2197 \times 25 = 54\,925$ грн.

Депозит (вклад) – це кошти, які розміщені клієнтами на їх іменних, вкладних (саме депозитних) рахунках у банку на визначений або невизначений строк зберігання, на котрі нараховуються відсотки¹.

Увага! Для можливості визначити грошові кошти як депозит такі кошти повинні зберігатися тільки на вкладних (депозитних) рахунках². Не є депозитом нарахована пенсія, заробітна плата, доходи від ведення підприємницької діяльності, які зберігаються на поточних рахунках особи, навіть якщо на них банк нараховує певний відсоток.

АД не призначається на члена сім'ї:

– який перебуває на повному державному утриманні в будинку дитини, дитячому будинку, дитячому будинку-інтернаті, психоневрологічному інтернаті, будинку-інтернаті для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, спеціальному будинку-інтернаті системи соціального захисту населення, школі-інтернаті, закладі спеціалізованої освіти військового (військово-спортивного) профілю;

– який відбуває покарання в місцях позбавлення волі.

Увага! Будь-які інші підстави для відмови у призначенні АД (наприклад, ненадання додаткових документів, не передбачених Порядком) законодавством не встановлено.

Які підстави для припинення виплати адресної допомоги?

Виплата АД припиняється:

✓ при поданні уповноваженим представником сім'ї заяви про припинення виплати;

¹ Стаття 1058 ЦК України.

² Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні».

- ✓ при отриманні Управлінням інформації про непрацевлаштування працездатної особи або її звільнення та подальше непрацевлаштування протягом 4-х місяців з дня звільнення;
- ✓ при знятті з обліку ВПО;
- ✓ у разі смерті ВПО;
- ✓ при виявленні Управлінням того, що особа при призначенні АД надала недостовірну інформацію, яка впливає на призначення допомоги.

У разі непрацевлаштування працездатної особи або звільнення такої особи та подальшого непрацевлаштування грошова допомога на цього члена сім'ї через два місяці з дня, що настає за днем звільнення, зменшується на 50 %, а через чотири місяці з дня, що настає за днем звільнення, – припиняється.

Увага! У період карантину та протягом одного місяця після його скасування працездатним особам, які не працевлаштувалися або були звільнені і не працевлаштувалися протягом чотирьох місяців із моменту призначення допомоги, виплата АД не припиняється.

Увага! Перебування на обліку у службі зайнятості не є працевлаштуванням¹.

Громадянам, які доглядають за дітьми до досягнення ними трирічного віку; які доглядають за дітьми, що потребують догляду протягом часу, визначеного у медичному висновку лікарсько-консультативної комісії, але не більш як до досягнення ними шестирічного віку; які мають трьох і більше дітей віком до 16 років і доглядають за ними; які доглядають за особами з інвалідністю I групи або дітьми з інвалідністю віком до 18 років, або особами з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу, або особами, які досягли 80-річного віку; а також фізичним особам, які надають соціальні послуги, та студентам денної форми навчання виплата АД не припиняється з підстави непрацевлаштування.

Увага! Особам працездатного віку, яким виплату грошової допомоги було припинено у зв'язку із непрацевлаштуванням, грошова допомога не призначається, крім осіб, які після припинення виплати грошової допомоги втратили працездатність.

Важливо! Працездатна особа, яка отримує АД, повинна інформувати Управління про факт звільнення або факт працевлаштування у триденний строк.

---

¹ Стаття 1 Закону України «Про зайнятість населення».

Чи може бути виплата адресної допомоги поновлена?

Поновлення виплати АД відбувається, якщо протягом місяця з місяця припинення її виплати уповноважений представник сім'ї повідомив Управління про зміну обставин, які вплинули на припинення виплати грошової допомоги.

Увага! *Поняття поновлення АД та призначення на наступний строк – це різні поняття.*

Призначення АД на новий строк відбувається кожні шість місяців. Для призначення допомоги на новий шестимісячний строк уповноважений представник сім'ї подає до Управління заяву, в якій повідомляє про відсутність змін, що впливають на призначення грошової допомоги, а також пред'являє довідки про взяття на облік внутрішньо переміщених осіб усіх членів сім'ї.

Важливо! *У разі коли закінчення поточного шестимісячного строку виплати грошової допомоги відбулося в період дії карантину та протягом 30 днів з дня відміни карантину, строк виплати грошової допомоги в раніше встановленому розмірі продовжується на період карантину та на один місяць після його скасування без звернення особи до уповноваженого органу.*

Уповноважений орган протягом одного місяця після скасування карантину проводить перерахунок розміру виплаченої грошової допомоги внутрішньо переміщеним особам на підставі поданих особою або уповноваженим представником сім'ї заяви та необхідних документів.

Якщо за результатами проведеного перерахунку розмір виплаченої допомоги виявляється меншим – проводиться доплата. У разі виявлення переплати Управління стягує виплачений надлишок коштів.

Поновлення виплати АД відбувається в рамках строку, на який вона була призначена.

Приклад: Особі призначено допомогу на 6 місяців, за 2 місяці отримання допомоги особа поклала на депозит грошові кошти у розмірі більше, ніж дозволено Порядком для отримання допомоги, та повідомила про це Управління. З наступного місяця Управління припинило виплату допомоги, однак у місяць припинення виплати допомоги особа зняла депозит і з цього часу в особи з'явилося знов право на отримання АД. У разі якщо особа повідомить Управління про відсутність депозиту та подасть заяву на поновлення, грошова допомога може бути поновлена.

Увага! У разі якщо у сім'ї відбулись зміни, які впливають на призначення АД, уповноважений представник сім'ї повинен повідомити про такі зміни орган, який призначає допомогу. У разі неповідомлення про зміни, як наслідок, може виникати переплата АД та повернення надмірно отриманих коштів до бюджету.

Важливо! Навмисне подання недостовірних відомостей чи приховування відомостей, що вплинули або могли вплинути на встановлення права на АД та визначення її розміру, може призвести до порушення кримінальної справи за ст. 190 КК України «Шахрайство»!

СУБСИДІЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМ ОСОБАМ

КУДИ ЗВЕРТАТИСЯ?

- До органу соціального захисту за зареєстрованим місцем проживання або за місцем фактичного проживання (для орендарів та ВПО);
- до ЦНАП за зареєстрованим місцем проживання або за місцем фактичного проживання (для орендарів та ВПО)
- у разі відсутності органу соцзахисту та ЦНАП – до уповноважених осіб, які визначаються виконавчими органами сільських, селищних, міських рад у територіальних громадах та ВПО

ЯКІ ДОКУМЕНТИ НЕОБХІДНО ПОДАТИ ОБОВ'ЯЗКОВО?

- Заяву;
- декларацію про доходи та майновий стан осіб, що звернулися за призначенням усіх видів соціальної допомоги;
- довідки про доходи;
- копію договору про реструктуризацію заборгованості з оплати ЖКП (у разі наявності);
- копію договору найму (оренди) житла (у разі наявності)

АВТОМАТИЧНЕ ПЕРЕПРИЗНАЧЕННЯ СУБСИДІЇ ДЛЯ ВПО НЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ НА НАСТУПНИЙ ОПАЛЮВАЛЬНИЙ (НЕОПАЛЮВАЛЬНИЙ) ПЕРІОД ПОТРІБНО ПОДАВАТИ НОВУ ЗАЯВУ ТА ДЕКЛАРАЦІЮ

ХТО НЕ МАЄ ПРАВА НА СУБСИДІЮ?

- Орендодавці, які не задекларували доходи від здачі майна в оренду;
- особи, які вчинили одноразову покупку або оплатили послуги вартістю понад 50 тисяч грн;
- володарі автомобілів, з дня випуску яких пройшло менше 5 років. Виняток – мопеди або машини, видані соцорганами;
- особи, які протягом 12 місяців перед зверненням отримали спадщину або набули права власності на земельну ділянку, квартиру (будинки), транспортний засіб;
- боржники з оплати ЖКП, витрат на управління багатоквартирним будинком, загальна сума двомісячної заборгованості яких перевищує 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- власники житлових приміщень з великою квадратурою: площа квартири перевищує 120 кв. м, а будинку – 200 кв. м. Обмеження не поширюється на дитячі будинки сімейного типу, прийомні та багатодітні сім'ї;
- особи працездатного віку, які не працюють, не навчаються і не перебувають на обліку в Центрі зайнятості

ЯК ПОДАТИ?

- Особисто звернутись;
  - надіслати рекомендованим листом;
  - через онлайн-сервіс.
- Електронна послуга доступна на порталі Мінсоцполітики: subsidi.mfsp.gov.ua

Після призначення субсидії про будь-які зміни в сім'ї: чи зміни в складі сім'ї, соціальному статусі, придбання товару або оплати послуг на суму понад 50 000 грн, необхідно протягом місяця повідомити орган, який призначив субсидію

3. Субсидія внутрішньо переміщеним особам

Правове регулювання

- *Постанова КМУ № 848 від 21 жовтня 1995 р. «Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива»*
- *Постанова КМУ № 373 від 17 квітня 2019 р. «Деякі питання надання житлових субсидій та пільг на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого палива і скрапленого газу у грошовій формі».*

Що таке домогосподарство?

Це сукупність осіб, які спільно проживають в одному житловому приміщенні (будинку), забезпечують себе всім необхідним для життя, ведуть спільне господарство, повністю або частково об'єднують та витрачають кошти. Ці особи можуть перебувати в родинних стосунках або стосунках свояцтва, не перебувати в будь-яких із цих стосунків або бути і в тих, і в інших стосунках. Домогосподарство може складатися з однієї особи¹.

Домогосподарство і сім'я – поняття близькі, але різні. Сім'я – це сукупність осіб, які проживають разом або окремо (через роботу/навчання тощо), проте об'єднані родинними зв'язками і загальним бюджетом².

Що таке субсидія?

Безповоротна адресна державна соціальна допомога мешканцям домогосподарств, що проживають у житлових приміщеннях (будинках) і не можуть самотужки платити за ЖКП, оплачувати витрати на управління багатоквартирним будинком (витрати на УББ). Перелік ЖКП та витрат на УББ, на які надається субсидія, передбачений п. 1 Положення про порядок призначення житлових субсидій, затвердженого Постановою КМУ № 848.

Важливо! Суми призначеної, але не виплаченої у зв'язку із смертю одержувача субсидії виплачуються одному із членів домогосподарства за умови подання відповідної заяви до Управління.

Важливо! Отримання субсидій не пов'язане і не тягне за собою зміни форми власності житла.

Важливо! Субсидія не може призначатися одночасно за зареєстрованим місцем проживання та за місцем фактичного проживання.

¹ Стаття 1 Закону України «Про Всеукраїнський перепис населення».

² Стаття 3 СК України.

Хто має право на отримання?

- ✓ громадяни України, що проживають у житлових приміщеннях (будинках);
- ✓ іноземці та особи без громадянства, які на законних підставах перебувають на території України та проживають у житлових приміщеннях (будинках).

Важливо! ВПО мають право на отримання субсидії.

Важливо! Субсидія за рішенням Комісії (утворюється в Управлінні) може бути призначена в будь-яких випадках за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Чи нараховуються пільги на ЖКП при отриманні субсидії?

У разі призначення субсидії особам, доходи яких враховуються під час призначення субсидії, пільги з оплати ЖКП, витрат на УББ не нараховуються протягом періоду отримання субсидії, крім випадку, коли пільговиками є члени сім'ї особи із складу домогосподарства, які не проживають за адресою домогосподарства.

Інформація про зазначених осіб подається управителям або об'єднанням, виконавцям комунальних послуг та вноситься до Єдиного державного автоматизованого реєстру осіб, які мають право на пільги.

Куди звертатися?

- ✓ в Управління за зареєстрованим місцем проживання або за місцем фактичного проживання (для орендарів та ВПО);
- ✓ в ЦНАП за зареєстрованим місцем проживання або за місцем фактичного проживання (для орендарів та ВПО);
- ✓ до уповноважених осіб, які визначаються виконавчими органами сільських, селищних, міських рад у територіальних громадах (у тому числі об'єднаних), у виконавчих органах, у яких відсутні Управління.

Хто звертається?

- 1) одна із зареєстрованих у житловому приміщенні (будинку) осіб;
- 2) особи, які не зареєстровані в житловому приміщенні (будинку), проте фактично проживають у ньому на підставі договору найму (оренди) житла.

Важливо! Для ВПО, яка не зареєстрована в житловому приміщенні (будинку), проте фактично в ньому проживає, договір оренди не є обов'язковим. Підставою для призначення субсидії є акт обстеження матеріально-побутових умов;

- 3) індивідуальні забудовники, будинки яких не прийняті в експлуатацію, у разі коли їм нараховується плата за ЖКП, витрати на УББ;

4) неповнолітні діти, які залишилися без батьківської опіки (піклування) та/або недієздатні особи працездатного віку, над якими встановлено опіку, – за заявою опікуна (піклувальника);

5) студенти денної форми навчання, місце проживання яких зареєстроване в гуртожитках.

Важливо! Решта членів домогосподарства, доходи та майно яких враховуються під час призначення субсидії, повинні підтвердити свою згоду на доступ і обробку персональних даних.

Який термін надання субсидії?

Субсидія признається з місяця звернення за її призначенням до дати закінчення опалювального сезону і розраховується:

на неопалювальний сезон – з 1 травня по 30 вересня;

на опалювальний сезон – з 1 жовтня по 30 квітня.

Для домогосподарств, які використовують природний газ або електричну енергію для індивідуального опалення, житлова субсидія на опалювальний сезон розраховується з 16 жовтня по 15 квітня включно.

Для орендарів житлового приміщення (будинку) – з місяця звернення до дати закінчення опалювального сезону, але не більше ніж до кінця місяця, в якому закінчується строк дії договору найму (оренди) житла. На наступний строк субсидія признається за особистим зверненням орендаря.

Важливо! Для ВПО субсидія признається з місяця звернення до кінця опалювального сезону.

У разі подання заяви протягом двох місяців з початку опалювального (неопалювального) сезону субсидія признається з початку такого сезону.

Якщо громадяни, що перебувають у складних життєвих обставинах, не змогли звернутися за призначенням субсидії протягом двох місяців від початку опалювального (неопалювального) сезону, субсидія може бути призначена з початку сезону (але не раніше дня виникнення права на субсидію) у разі, коли таке звернення надійшло в будь-який місяць до закінчення сезону.

Як перепризначається субсидія?

Автоматично. Крім:

домогосподарств, у складі яких є ВПО;

домогосподарств, у складі яких є орендарі;

домогосподарств, у яких кількість фактично проживаючих зареєстрованих осіб менша, ніж кількість зареєстрованих осіб;

домогосподарств, у складі яких (або у складі сім'ї члена домогосподарства) є особи, що досягли 18-річного віку станом на початок періоду, за який враховуються доходи для призначення житлової субсидії, і в цьому періоді:

- за інформацією ДПС України, ПФУ, у них взагалі відсутні доходи, які враховуються під час призначення субсидії;
  - або нарахований середньомісячний сукупний дохід менший, ніж розмір мінімальної заробітної плати, встановленої на початок періоду, за який враховуються доходи для призначення субсидії;
  - та/або ними або за них не сплачено ЄСВ у розмірі, не меншому від мінімального, сумарно протягом трьох місяців у періоді, за який враховуються доходи для призначення субсидії (крім випадків, коли наявна заборгованість роботодавця із виплати заробітної плати та сплати ЄСВ за цих осіб);
- домогосподарств, по яких наявна інформація про наявність заборгованості за ЖКП або витрат на УББ. Управління зобов'язане проінформувати про наявність заборгованості з врученням відповідного повідомлення під особистий підпис, або відповідна інформація зазначається у платіжному документі.

Важливо! Якщо протягом двох місяців із дати отримання повідомлення або документально підтвердити сплату заборгованості, або укласти договір про її реструктуризацію, або оскаржити наявність заборгованості в судовому порядку, то субсидія призначається з початку такого сезону. Якщо здійснити такі дії в строк понад два місяці, то субсидія призначається з місяця, що настає за місяцем, в якому вчинено такі дії.

Як подати документи?

- ✓ особисто звернувшись до Управління;
- ✓ рекомендованим листом до Управління;
- ✓ через онлайн-сервіс.

Електронна послуга доступна на порталі Мінсоцполітики: subsidi.mfsp.gov.ua. Для заповнення відкривається електронна форма. У процесі заповнення відбувається автоматична перевірка, користувачам сервіс також пропонує підказки, щоб полегшити роботу. Увійти в систему можна або за допомогою ЕП, або за допомогою електронної пошти. Оформлення ЕП – платна послуга, яка надається акредитованими центрами сертифікації ключів (органів юстиції, податкової, банків тощо).

Різниця в наступному:

при поданні заяви з використанням ЕП додатковий візит до Управління не потрібен, усі документи приймаються і розглядаються нарівні з паперовими документами. Документи вважаються прийнятими в момент подання заяви з використанням ЕП;

при реєстрації за допомогою електронної пошти все-таки знадобиться візит до Управління для подання документів особисто протягом місяця з дня подачі документів електронною поштою. Документи вважаються поданими з моменту особистого візиту до Управління.

Як розраховується розмір?

Алгоритм дій при самостійному розрахунку розміру субсидії такий:

визначення середньомісячного сукупного доходу сім'ї;

розрахунок обов'язкового відсотка платежу за послуги ЖКП, витрат на УББ;

обчислення розміру обов'язкового платежу.

Для приватних підприємців, які обрали спрощену систему оподаткування, сукупний дохід (незалежно від отриманого прибутку) за кожен місяць розраховується за таким принципом:

ФОП платники єдиного податку 1-ї групи – зараховується дохід на рівні мінімальної заробітної плати, встановленої КМУ;

ФОП платники єдиного податку 2-ї групи – два розміри мінімальної зарплати;

ФОП платники єдиного податку 3-ї групи – три розміри мінімальної зарплати.

Які документи необхідно подати обов'язково?

- ✓ заяву (форма встановлена Мінсоцполітики);
- ✓ декларацію про доходи та майновий стан осіб, що звернулися за призначенням усіх видів соціальної допомоги (форма встановлена Мінсоцполітики);
- ✓ довідки про доходи – у разі зазначення в декларації доходів інформація, яка відсутня у ДФС, ПФУ, фондах соціального страхування тощо, відповідно до законодавства не може бути отримана за запитом Управління. У разі неможливості підтвердити такі доходи довідкою до декларації додається письмове пояснення із зазначенням їх розміру;
- ✓ копію договору про реструктуризацію заборгованості з оплати ЖКП (у разі наявності); оплата ЖКП може бути здійснена в будь-який період, у тому числі після 20-го числа;
- ✓ копію договору найму (оренди) житла (у разі наявності).

Які документи потрібно пред'явити (показати) при особистому зверненні?

- ✓ паспорт або інший документ, що посвідчує особу;
- ✓ реєстраційний номер облікової картки платника податків (ідентифікаційний номер);
- ✓ довідку про взяття на облік ВПО.

Які строки призначення? Протягом 10 календарних днів із дня подання документів приймається відповідне рішення.

Важливо! 10 календарних днів обраховуються після подання заяви і документів та отримання Управлінням усіх необхідних відомостей від інших організацій, органів влади, суб'єктів господарювання.

Управління приймає рішення:

або про призначення субсидії або непризначення субсидії (у разі коли за результатами розрахунку субсидії її розмір має нульове або від'ємне значення); про прийняте рішення надсилається повідомлення (на вибір Управління) в паперовому або електронному вигляді чи шляхом смс-повідомлення;

або відмову в призначенні; про прийняте рішення надсилається повідомлення **в паперовому вигляді** з врученням відповідного повідомлення під особистий підпис із зазначенням причин відмови і порядку оскарження прийнятого рішення;

або про передання на розгляд Комісії; повідомлення надсилається **в паперовому вигляді** з врученням відповідного повідомлення під особистий підпис із зазначенням підстав для подання таких документів на розгляд Комісії і порядку оскарження відповідного рішення.

Комісія розглядає документи та приймає рішення **протягом 30 календарних днів** із дня прийняття Управлінням рішення про подання документів щодо призначення субсидії на розгляд Комісії.

Важливо! Про прийняте рішення повідомляється **протягом 3 календарних днів** із дня його прийняття.

Які доходи враховуються при призначенні субсидії?

- ✓ заробітна плата після сплати податку на доходи фізичних осіб;
- ✓ пенсія;
- ✓ стипендія (крім соціальної стипендії студентів (курсантів) з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа у разі продовження навчання до 23 років або до закінчення відповідних навчальних закладів, а також студентів (курсантів) закладів вищої освіти, які в період навчання у віці від 18 до 23 років залишилися без батьків);
- ✓ соціальні виплати, які призначаються Управлінням;
- ✓ допомога по безробіттю, інші страхові виплати, які призначаються фондами соціального страхування;
- ✓ грошові перекази, отримані із-за кордону;
- ✓ інші доходи.

До сукупного доходу домогосподарства не включаються такі соціальні виплати:

- ✓ частина допомоги при народженні дитини, виплата якої здійснюється одноразово;
- ✓ частина допомоги при усиновленні дитини, виплата якої здійснюється одноразово;
- ✓ одноразова винагорода жінкам, яким присвоєно почесне звання України «Мати-героїня»;
- ✓ державна соціальна допомога на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

- ✓ допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування;
- ✓ субсидія;
- ✓ пільги на оплату ЖКП, придбання твердого палива і скрапленого газу;
- ✓ щомісячна адресна допомога ВПО для покриття витрат на проживання, у тому числі на оплату ЖКП;
- ✓ аліменти, отримані на дітей;
- ✓ сплачені аліменти (за умови документального підтвердження фактичної сплати);
- ✓ спеціальна бюджетна дотація за вирощування молодняка великої рогатої худоби, який народився в господарствах фізичних осіб;
- ✓ доходи від розміщення депозитів;
- ✓ оплата праці членів виборчих комісій, а також осіб, які залучаються до роботи в комісії, у тому числі в день голосування, дні встановлення підсумків голосування та результатів виборів;
- ✓ допомога громадських та благодійних організацій;
- ✓ допомога на поховання;
- ✓ матеріальна допомога дитячим будинкам сімейного типу, яка виплачується за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів;
- ✓ одноразова допомога, яка надається відповідно до законодавства або за рішеннями органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності;
- ✓ вартість безоплатно отриманих санаторно-курортних путівок, технічних та інших засобів реабілітації, у тому числі грошова компенсація вартості за самостійно придбані технічні засоби реабілітації;
- ✓ суми, які виплачуються в порядку відшкодування шкоди, заподіяної працівникові за ушкодження його здоров'я, що пов'язане з виконанням ним трудових обов'язків.

Важливо! Законодавчо визначено суми, що не підлягають урахуванню щодо осіб, які беруть (брали) безпосередню участь у проведенні АТО (ОСС).

Період, за який ураховуються доходи.

Для розрахунку субсидії середньомісячний сукупний дохід осіб ураховується:

- ✓ за III–IV квартали попереднього календарного року – у разі коли субсидія призначається з початку неопалювального сезону;
- ✓ за I–II квартали поточного календарного року – у разі коли субсидія призначається з початку опалювального сезону;
- ✓ за два квартали, що передують місяцю, який передуює місяцю звернення за призначенням субсидії, – у разі коли субсидія призначається не з початку опалювального (неопалювального) сезону.

Як отримати субсидію тільки на фактично проживаючих осіб?

Розгляд Комісією питання про нарахування субсидії на фактичну кількість людей, які проживають у житлових приміщеннях (будинках), здійснюється на підставі письмової заяви з відповідним проханням. При цьому в декларації вказується повний склад зареєстрованих осіб, але з позначкою «не проживають» навпроти відсутніх. На підставі цих документів, а також довідки, що підтверджує факт непроживання конкретної особи за цією адресою, Управління перевіряє матеріально-побутові умови і складає акт. За результатами перевірки Управління готується подання на Комісію, рішення якої є обов'язковим.

Важливо! Винесення такого рішення жодним чином не впливає на реєстрацію місця проживання осіб, відсутніх за зареєстрованим місцем проживання.

Які підстави відмови у призначенні?

1) опалювана площа житлових приміщень (будинків) перевищує 120 кв. метрів для квартир, 200 кв. метрів для індивідуальних будинків.

Важливо! Не застосовується для житлових приміщень (будинків) дитячих будинків сімейного типу, прийомних сімей, багатодітних сімей;

2) будь-хто із складу домогосподарства або член сім'ї домогосподарства має у своєму володінні транспортний засіб, з дати випуску якого минуло менше п'яти років (крім мопеда і причепа).

Важливо! Дозволена наявність транспортних засобів, одержаних безоплатно чи придбаних на пільгових умовах через Управління, а також транспортних засобів, придбаних батьками-вихователями дитячих будинків сімейного типу.

Важливо! Якщо право власності або володіння на транспортний засіб набуто під час отримання субсидії, громадянин, якому призначено субсидію, протягом 30 календарних днів зобов'язаний повідомити про це Управління незалежно від розміру вартості транспортного засобу;

3) у складі домогосподарства або у складі сім'ї члена домогосподарства є особи, що досягли 18-річного віку станом на початок періоду, за який враховуються доходи для призначення субсидії, і в цьому періоді:

- за інформацією ДПС, ПФУ, у них взагалі відсутні доходи, які враховуються під час призначення субсидії, або
- нарахований середньомісячний сукупний дохід менший, ніж розмір мінімальної заробітної плати, встановленої на початок періоду, за який враховуються доходи для призначення субсидії, та/або

– ними або за них не сплачено ЄСВ у розмірі, не меншому від мінімально-го, сумарно протягом трьох місяців у періоді, за який ураховуються доходи для призначення субсидії (крім випадків, коли наявна заборгованість роботодавця із виплати заробітної плати та сплати ЄСВ за цих осіб).

Важливо! Субсидія призначається, якщо такі особи:

* навчалися за денною формою навчання у закладах загальної середньої освіти, професійної (професійно-технічної) освіти, фахової передвищої освіти, вищої освіти або зареєстровані у службі зайнятості як безробітні і в цей період навчалися в центрах професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості;

* отримували хоча б один із таких видів доходу, як пенсію, стипендію, допомогу при народженні (усиновленні) дитини, допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю, допомогу по догляду за особами з інвалідністю I і II групи внаслідок психічного розладу, допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю, тимчасову державну соціальну допомогу непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату, допомогу по безробіттю;

4) будь-хто із складу домогосподарства або член сім'ї особи із складу домогосподарства протягом 12 місяців перед зверненням за призначенням субсидії, призначенням субсидії без звернення здійснив купівлю або іншим законним способом набув право власності на земельну ділянку, квартиру (будинок), транспортний засіб (механізм), будівельні матеріали, інші товари довгострокового вжитку або оплатив (одноразово) будь-які послуги (крім медичних, освітніх та ЖКП згідно із соціальною нормою житла та соціальними нормативами житлово-комунального обслуговування) на суму, яка на дату купівлі, оплати, набуття права власності в інший законний спосіб перевищує 50 000,00 грн;

5) Управлінням отримано інформацію про наявність простроченої понад місяць (на дату надання такої інформації) заборгованості з оплати ЖКП, витрат на УББ, загальна сума якої перевищує 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян на день звернення за призначенням субсидії та строк позовної давності якої не минув (крім заборгованості за послугу з постачання та розподілу природного газу, що нарахована з посиланням на рішення суду щодо норм споживання природного газу побутовими споживачами у разі відсутності лічильників газу та у зв'язку з приведенням об'ємів використаного природного газу побутовими споживачами до стандартних умов, а також заборгованості, що виникла у зв'язку з тим, що управитель, об'єднання, виконавець комунальних послуг не уклали договору з АТ «Ощадбанк» для перерахування сум субсидій у грошовій безготівковій формі).

Важливо! Субсидія призначається, якщо Мінсоцполітики не забезпечено фінансування субсидій таким особам у грошовій формі (у тому числі готівкової). У такому випадку субсидія призначається з початку опалювального (неопалювального) сезону за умови документального підтвердження сплати заборгованості, або укладення договору про її реструктуризацію, або оскарження заборгованості в судовому порядку (ухвали про відкриття провадження у справі) протягом двох місяців з початку такого сезону, в іншому випадку – з місяця, наступного за тим, в якому до Управління надійшло документальне підтвердження сплати заборгованості, або укладення договору про її реструктуризацію, або оскарження заборгованості в судовому порядку (ухвали про відкриття провадження у справі);

б) у складі домогосподарства або у складі сім'ї члена домогосподарства є особи, які, за даними Єдиного реєстру боржників, мають заборгованість за виконавчими провадженнями про стягнення аліментів понад три місяці (крім осіб, які є алко- або наркозалежними, що підтверджується довідкою від лікаря, осіб, до яких застосовуються заходи забезпечення кримінального провадження у вигляді відсторонення від роботи (посади), осіб, до яких застосовуються запобіжні заходи у вигляді домашнього арешту або тримання під вартою);

7) не повернуто надміру перераховану (виплачену) суму субсидії за попередні періоди її одержання на вимогу Управління або не сплачено суми до повернення, визначені відповідним Управлінням.

Важливо! У всіх вищеперерахованих випадках субсидію може бути призначено за рішенням Комісії, виходячи з конкретних обставин, що склалися, крім випадків, зазначених у підп. 1 (за винятком житлових приміщень (будинків), на які оформлено два і більше окремі особові рахунки, за умови, що опалювана площа частини житлового приміщення кожного домогосподарства, на яку призначається субсидія, не перевищує 120 кв. метрів для квартири, 200 кв. метрів для індивідуального будинку) та підп. 6 (за винятком осіб, які вважаються безвісно відсутніми за рішенням суду або мають правовий статус осіб, зниклих безвісти).

Про які зміни в сім'ї необхідно повідомити в Управління?

Повідомити Управління потрібно про будь-які зміни в сім'ї: будь то зміни в складі тих, хто зареєстрований/проживає; соціального статусу, джерела доходів, зміни переліку одержуваних ЖКП, витрат на УББ або умов їх надання, зміни управителя, виконавця комунальних послуг, створення об'єднання, а також про придбання товару або оплати послуг на суму понад 50 000,00 грн, набуття у власність транспортного засобу, земельної ділянки, житлового приміщення тощо. Інформування Управління про зміни, що сталися, має відбутися протягом

місяця, відколи такі зміни сталися. У разі зміни складу зареєстрованих у житловому приміщенні (будинку) осіб подаються також нові заява та декларація.

Куди звертатись у разі виникнення питань щодо отримання субсидії?

- **до органу звернення** – за отриманням інформації щодо будь-яких питань, пов'язаних із призначенням субсидії;
- **до управителів, об'єднань, виконавців комунальних послуг** – за отриманням інформації щодо спожитих послуг, нарахованих сум за послуги, розміру заборгованості (переплати);
- **до АТ «Ощадбанк»** – за отриманням інформації щодо операцій, здійснених за обліковим записом субсидії щодо перерахування коштів управителям, об'єднанням, виконавцям ЖКП.

Оскарження. Є право оскаржити до Комісії або до суду рішення Управління щодо розміру призначеної субсидії або про відмову в призначенні субсидії, а також рішення щодо подання документів на розгляд Комісії.

Для звернення до суду обов'язковим є отримання письмової відповіді Управління щодо прийнятого рішення!

Чи проводиться перерахунок субсидії?

Так.

Перерахунок субсидії в межах встановленого терміну її призначення здійснюється без звернення громадян у випадках:

- ✓ зміни цін і тарифів на послуги ЖКП, витрат на сплату УББ;
- ✓ встановлення нового порядку обчислення розміру обов'язкового відсотка платежу на послуги ЖКП, внесків/платежів на оплату витрат на сплату УББ;
- ✓ отримання за запитом уточненої інформації про доходи;
- ✓ зміни соціальної норми житла та соціальних нормативів житлово-комунального обслуговування;
- ✓ зміни виконавця комунальної послуги, управителя багатоквартирного будинку на окремій території (на підставі списків, наданих таким виконавцем, управителем).

Перерахунок субсидії в межах встановленого терміну її призначення здійснюється за зверненням громадян у випадках:

- ✓ непрацюючим пенсіонерам, якщо розрахунок субсидії проводився з урахуванням отриманої заробітної плати;
- ✓ особам, які подають додаткові документи щодо уточнення розміру доходу, з урахуванням якого призначено субсидію;
- ✓ непрацездатним непрацюючим особам, які проживають самі, щодо призначення субсидії на понаднормову площу житла.

Що таке монетизація субсидій?

Це виплата субсидії в готівковій формі громадянам, які звернулися за призначенням субсидії з 1 січня 2019 р., та здійснюється за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті для виплати пільг і субсидій громадянам на оплату ЖКП, витрат на УББ, шляхом перерахування коштів на рахунок Мінсоцполітики в АТ «Ощадбанк» на підставі укладеного між Мінсоцполітики та АТ «Ощадбанк» договору.

З березня 2019 р. почався процес монетизації субсидій – виплати субсидій у готівковій формі, що здійснюється один раз на рік за підсумками опалювального сезону.

Комунальні рахунки з лютого 2019 р. надходять без відображення субсидії. Виплата субсидій здійснюється готівкою через підприємства поштового зв'язку або готівкою через касу АТ «Ощадбанк», або безготівково на картку АТ «Ощадбанк». Про виплату коштів через банк надходить SMS, через підприємства поштового зв'язку виплата, як правило, здійснюється із пенсією чи іншими соціальними допомогоюми.

Оплата ЖКП, витрат на УББ відбувається автоматично. Щомісяця надавачі ЖКП, витрат на УББ для АТ «Ощадбанк» формують онлайн-платіжку. АТ «Ощадбанк» до 18 числа кожного місяця здійснює оплату ЖКП, витрат на УББ. Протягом доби після перерахування коштів АТ «Ощадбанк» на рахунки комунальних підприємств ви отримаєте SMS з інформацією про суми коштів, які потрібно доплатити кожному комунальному підприємству. Детально щодо етапів сплати рекомендуємо ознайомитись за посиланням: <https://www.oschadbank.ua/ua/sb>

Важливо! Монетизовану субсидію можна отримати в будь-якому відділенні АТ «Ощадбанк». Потрібен лише паспорт та ідентифікаційний код. Немає жодної прив'язки до місця реєстрації громадянина, якому призначено субсидію.

Для зручності АТ «Ощадбанк» пропонує перед відвідуванням банку пройти реєстрацію на офіційному сайті: <https://www.oschadbank.ua/ua/sb> або в контакт-центрі АТ «Ощадбанк» за тел.: 0 800 210 800 (безкоштовно зі стаціонарних та мобільних телефонів по території України), що дасть змогу самостійно обрати найближче відділення, зручний час та дату для отримання коштів без черг.

Також створені персональні кабінети, де можна відслідкувати інформацію про розмір нарахованої субсидії, перелік ЖКП, які сплачені за рахунок субсидії, залишок коштів. Жодних комісій за обслуговування таких персональних облікових кабінетів АТ «Ощадбанк» не стягується.

Де перевірити дані про субсидії онлайн?

Потрібно використовувати онлайн-сервіс «Єдиний державний реєстр отримувачів субсидій». Сайт розроблений та підтримується Мінсоцполітики

України. За допомогою Інтернету можна з'ясувати, чи призначена субсидія та її суму на опалювальний і неопалювальний сезони. У разі відмови в наданні субсидії причини і підстави зупинення або повного припинення виплат можна дізнатися в особистому кабінеті (доходи менше мінімальної зарплати, несплата ЄСВ, наявність боргу). За адресою: subsidi.іoc.gov.ua є змога ввести свою поштову адресу і дізнатися, чи призначено субсидію та який її розмір за опалювальний і неопалювальний сезони.

Зміни на час карантину:

Що із субсидією на період карантину? Заборонено на період карантину припинення надання субсидії, крім обставин, що унеможливають надання субсидії, зокрема: у разі переїзду домогосподарства в інше житлове приміщення; у разі смерті одинокої особи.

Як перепризначається субсидія на період карантину? Усім домогосподарствам, які отримували субсидію в 2019–2020 рр., призначення субсидії на наступний період проводиться без звернень. Навіть домогосподарствам, яким субсидія раніше була призначена за рішенням Комісії, не потрібно звертатися до Управління із заявою.

Як буде призначатися субсидія на період карантину тим, хто звертається вперше? Заява та декларація можуть бути направлені на адресу Управління поштою або в електронній формі через офіційний веб-сайт Мінсоцполітики або інтегровані з ним інформаційні системи органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з накладенням кваліфікованого ЕП.

Як можуть отримати субсидію ті, хто втратили роботу в період карантину? Громадянам, які втратили роботу в період карантину відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 40 КЗпП України і зареєструвалися в службі зайнятості як безробітні, субсидія призначатиметься на підставі заяви про призначення субсидії та інформації центру зайнятості про їх перебування на обліку. При цьому в розрахунку субсидії враховуватиметься розмір призначеної допомоги по безробіттю без урахування сум отриманої зарплати.

Чи застосовується збільшений базовий відсоток плати за ЖКП 20 % замість 15 %? Збільшення базового відсотка плати за ЖКП проводиться з 1-го числа місяця, наступного за місяцем, у якому відмінено карантин (замість 1 травня 2020 р.).

Які соціальні нормативи будуть застосовуватися при наданні субсидії на період карантину? На період карантину розрахунок субсидії проводиться з урахуванням збільшених на 50 % соціальних нормативів, у межах яких надається субсидія на оплату ЖКП, а саме для гарячого і холодного водопостачання, водовідведення, газопостачання на приготування їжі і підігріву води, електропостачання, незалежно від кількості днів карантину на місяць.

ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА СІМ'ЯМ З ДІТЬМИ, ЗОКРЕМА ДОПОМОГА ПРИ НАРОДЖЕННІ ДИТИНИ

КОЛИ ТА КУДИ ЗВЕРТАТИСЯ?

До органу соціального захисту населення за зареєстрованим місцем проживання або місцем фактичного проживання.

Документи подаються не пізніше 12 місяців з дня народження дитини.

Пропуск 12-місячного строку для осіб, які перемістилися із ТОТ, може бути визнаний поважним у судовому порядку

Одержувачі зобов'язані повідомляти про зміну всіх обставин, що впливають на виплату грошової допомоги

КОМУ НАДАЄТЬСЯ ТА ЯКІ ДОКУМЕНТИ ПОДАВАТИ?

Один із батьків дитини (опікуни), який постійно проживає разом з дитиною, подає:

- заяву;
- копію свідоцтва про народження дитини;
- опікуни подають, крім зазначених документів, копію рішення про встановлення опіки.

Для зарахування періоду відпустки по догляду за дитиною до 3-х років до стажу – копію наказу про надання відпустки по догляду за дитиною до 3-х років.

Даний перелік документів є вичерпним

ЯК ПОДАТИ ДОКУМЕНТИ?

У паперовій формі під час особистого візиту до органів соціального захисту населення.

У будь-який зручний час – 24 години на добу, сім днів на тиждень через Інтернет. Електронна послуга доступна на порталі Мінсоцполітики

РОЗМІР ДОПОМОГИ?

Допомога при народженні дитини призначається у розмірі 41 280,00 грн. Виплата здійснюється одноразово у сумі 10 320,00 грн, решта суми допомоги виплачується протягом наступних 36 місяців рівними частинами (860,00 грн на місяць)

КОЛИ ВИПЛАТА ДОПОМОГИ ПРИПИНЯЄТЬСЯ?

- У разі позбавлення батьківських прав;
- відмови виховання дитини;
- нецільового використання коштів і незабезпечення належних умов для повноцінного утримання та виховання дитини;
- відібрання дитини без позбавлення батьківських прав;
- тимчасового влаштування дитини на повне державне утримання, крім дітей, які народилися під час перебування матері в слідчому ізоляторі або установі виконання покарань, за умови перебування дитини разом з матір'ю;
- припинення опіки або звільнення опікуна від його повноважень щодо конкретної дитини;
- перебування одержувача у місцях позбавлення волі за рішенням суду;
- усиновлення дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування;
- смерті дитини;
- смерті одержувача

ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН

Що це?

Під зверненнями слід розуміти пропозиції, заяви, скарги осіб, які адресуються суб'єктам владних повноважень, підприємствам, незалежно від форми власності, відповідно до їх функціональних обов'язків

Якою може бути форма звернення?

- усна (викладене громадянином і записане посадовою особою на особистому прийомі; телефонним зв'язком через визначені контактні центри, телефонні «гарячі лінії»);
- письмова (звернення передається безпосередньо до органу; надсилається поштою або з використанням засобів електронного зв'язку (**електронне звернення**))

Що у зверненні має бути обов'язково зазначено?

- 1) прізвище, ім'я, по батькові;
- 2) місце проживання; якщо зареєстроване місце проживання відрізняється від фактичного місця проживання, потрібно зазначити обидві адреси;
- 3) вид звернення (заява, клопотання), скарга або пропозиція;
- 4) суть звернення;
- 5) підпис та дата написання звернення;
- 6) в електронному зверненні зазначається електронна поштова адреса

Термін розгляду звернення?

- не більше 1 місяця від дня надходження звернення;
- не пізніше 15 днів або невідкладно – якщо не потребує додаткового вивчення;
- якщо у місячний термін вирішити питання неможливо – встановлюється **додатковий термін**, про що письмово повідомляється заявнику;
- загальний термін не може перевищувати **45 днів**

Які звернення не підлягають розгляду?

- 1) анонімне звернення;
  - 2) звернення, з якого неможливо визначити суть питання;
  - 3) повторні звернення від однієї і тієї ж особи до одного і того ж органу з одного і того ж питання, яке вже було вирішено даним органом по суті.
- Щоб звернення було розглянуто, воно має бути обов'язково зареєстровано

Скарга на рішення, що оскаржувалось, може бути подана до органу або посадовій особі вищого рівня протягом 1 року з моменту прийняття, але не пізніше 1 місяця з моменту ознайомлення з ним громадянина. Скарги, подані з порушенням зазначеного терміну, не розглядаються.

Пропущений з поважної причини термін може бути поновлений органом чи посадовою особою, що розглядає скаргу.

4. Державна допомога сім'ям з дітьми, зокрема допомога при народженні дитини

Правове регулювання

- Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 р. (в редакції зі змінами, схваленими резолюцією 50/155 Генеральної Асамблеї ООН від 21 грудня 1995 р.), яку ратифіковано Постановою Верховної Ради України № 789-XI від 27 лютого 1991 р.
- Закон України № 2811-XII від 21 листопада 1992 р. «Про державну допомогу сім'ям з дітьми»
- Закон України № 2268-VIII від 18 січня 2018 р. «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях»
- Постанова КМУ № 1751 від 27 грудня 2001 р. «Про затвердження Порядку призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми»
- Постанова КМУ № 637 від 5 листопада 2014 р. «Про здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам»
- Постанова КМУ № 595 від 7 листопада 2014 р. «Деякі питання фінансування бюджетних установ, здійснення соціальних виплат населенню та надання фінансової підтримки окремим підприємствам і організаціям Донецької та Луганської областей, а також інших платежів з рахунків, відкритих в органах Казначейства»
- Постанова КМУ № 365 від 8 червня 2016 р. «Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам»
- Наказ Міністерства соціальної політики України від 21 квітня 2015 р. № 441, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 28 квітня 2015 р. за № 475/26920 «Про затвердження форми Заяви про призначення усіх видів соціальної допомоги, компенсацій та пільг»

В Україні сім'ям, у яких з'явився новонароджений, належить грошова допомога при народженні дитини – це соціальна державна допомога, установлена державою з метою створення належних умов для повноцінного утримання і виховання дітей.

Кому надається допомога при народженні дитини? Допомога при народженні дитини (надалі – «грошова допомога») надається одному з бать-

ків дитини (опікуну), який постійно проживає разом із дитиною (надалі – одержувач).

Куди і коли звертатися за призначенням?

До Управління за зареєстрованим місцем проживання або місцем фактичного проживання. Допомога за місцем фактичного проживання призначається за умови неотримання допомоги за зареєстрованим місцем проживання батьків. Перевірка відомостей щодо неотримання допомоги здійснюється Управлінням.

Документи подаються не пізніше 12 місяців з дня народження дитини. Водночас допомога, не одержана через смерть одного з батьків, якому ця допомога була призначена, виплачується матері (батьку, опікуну) за умови звернення за нею не пізніше ніж через 12 місяців після смерті одержувача допомоги.

Важливо! *Строки звернення щодо призначення грошової допомоги продовжуються на період здійснення заходів щодо запобігання виникненню та поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), передбачених карантинном, встановленим КМУ, та один місяць після дати його завершення.*

Про особливості призначення грошової допомоги у зв'язку з пропуском 12-місячного строку для осіб, які перемістилися із ТОТ, далі за текстом.

Які документи необхідно подати обов'язково?

- ✓ заяву (форма встановлена Мінсоцполітики);
- ✓ копію свідоцтва про народження дитини;
- ✓ опікуни подають, крім зазначених документів, копію рішення про встановлення опіки.

Даний перелік документів є вичерпним. Водночас для того, щоб період відпустки по догляду за дитиною до 3 років був зарахований до страхового стажу, в Управління також необхідно подати копію наказу про надання відпустки по догляду за дитиною до 3 років, або копію сторінок трудової книжки, або інший документ щодо стажу особи.

Важливо! *Для подачі заяви має бути оформлене свідоцтво про народження дитини державного зразка. Як оформити свідоцтво про народження дитини державного зразка громадянам із ТОТ у судовому порядку – деталі в розділі «Судова практика».*

Які документи потрібно пред'явити (показати)?

- ✓ паспорт або інший документ, що посвідчує особу;
- ✓ реєстраційний номер облікової картки платника податків (ідентифікаційний номер);
- ✓ довідку про взяття на облік ВПО;

- ✓ свідоцтво про народження дитини;
- ✓ опікунам – рішення про встановлення опіки.

Який розмір грошової допомоги?

Розмір – 41 280,00 грн та не залежить від того, яка по рахунку дитина у сім'ї – перша, друга, третя.

Чи впливає матеріальний стан сім'ї на отримання грошової допомоги?

Ні, грошова допомога вважається власністю дитини і право на її отримання не залежить від фінансового стану батьків, їхнього роду діяльності або трудового стажу.

Яким чином виплачується грошова допомога? Виплата здійснюється одноразово в сумі 10 320,00 грн, решта суми допомоги виплачується протягом наступних 36 місяців рівними частинами (860,00 грн на місяць).

Які способи подачі документів для призначення?

- ✓ особисто звернувшись до Управління;
- ✓ через онлайн-сервіс.

Електронна послуга доступна на порталі Мінсоцполітики: <https://e-services.msp.gov.ua/>. Для заповнення відкривається електронна форма. Зазначаються відомості про дитину, матір, батька, місце реєстрації та фактично-го проживання, якщо вони відрізняються.

Також потрібно обрати спосіб, у який зручно отримувати виплати: відкриття особового рахунка в банку або через відділення «Укрпошти». Отримання ВПО грошової допомоги з доставкою за фактичним місцем проживання/перебування таких осіб через національного оператора поштового зв'язку можливе лише особам з інвалідністю I групи та іншим особам, які за висновком лікарсько-консультативної комісії не здатні до самообслуговування і потребують постійної сторонньої допомоги.

Фактично для ВПО спосіб отримання грошової допомоги один – безготівково на рахунок у банку, відкритий в АТ «Ощадбанк».

У процесі заповнення відбувається автоматична перевірка, користувачам сервіс також пропонує підказки, щоб полегшити роботу.

Увійти в систему можна або за допомогою ЕП, або за допомогою електронної пошти. Оформлення ЕП – платна послуга, яка надається акредитованими центрами сертифікації ключів (органів юстиції, податкової, банків тощо).

Різниця полягає в такому:

– при поданні заяви з використанням ЕП додатковий візит до Управління не потрібен, усі документи приймаються і розглядаються нарівні з паперовими

документами. Документи вважаються прийнятими в момент подання заяви з використанням ЕП. У разі подання заяви для оформлення грошової допомоги з використанням ЕП призначення грошової допомоги повинно проводитися не пізніше наступного робочого дня після отримання такої заяви, повідомлення про прийняття рішення про призначення або про відмову в призначенні грошової допомоги направляється на електронну пошту. При негативному рішенні Управління зобов'язане вказати причини відмови і порядок оскарження даного рішення;

– при реєстрації за допомогою електронної пошти все-таки знадобиться візит до Управління для підписання документів особисто. Документи вважаються поданими з моменту особистого візиту до Управління. При поданні заяви за допомогою електронної пошти або через особистий візит до Управління строк розгляду заяви становить 10 днів із дня звернення до Управління. Протягом 5 днів після прийняття рішення про призначення грошової допомоги або про відмову в її призначенні видається письмове повідомлення (на практиці можуть підтвердити звичайним телефонним дзвінком). При негативному рішенні Управління зобов'язане вказати причини відмови і порядок оскарження даного рішення.

Важливо! Для ВПО для призначення грошової допомоги без здійснення перевірки фактичного місця проживання додатково складається акт обстеження матеріально-побутових умов сім'ї за формою, встановленою Мінісоцполітики, який підписується всіма повнолітніми ВПО та у визначених законодавством випадках – їх законними представниками, а також представниками Управління. Строк складання такого акта без проведення перевірки чинним законодавством не визначений. Проте встановлений строк щодо прийняття рішення про призначення або відмову в призначенні грошової допомоги. Таким чином, після спливу строку для прийняття рішення варто письмово звертатися до Управління¹.

Яким чином це зробити? Деталі в інфографіці «Звернення громадян» на початку розділу.

У яких випадках виплата грошової допомоги припиняється?

- 1) позбавлення батьківських прав;
- 2) відмови виховання дитини;

---

¹ Приклад звернення див. у розділі «Зразки правових документів».

3) нецільового використання коштів і незабезпечення належних умов для повноцінного утримання та виховання дитини;

4) відібрання дитини без позбавлення батьківських прав;

5) тимчасового влаштування дитини на повне державне утримання, крім дітей, які народилися під час перебування матері в слідчому ізоляторі або установі виконання покарань за умови перебування дитини разом з матір'ю;

6) припинення опіки або звільнення опікуна від його повноважень щодо конкретної дитини;

7) перебування одержувача у місцях позбавлення волі за рішенням суду;

8) усиновлення дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування;

9) смерті дитини;

10) смерті одержувача.

Виплата допомоги припиняється з місяця, що настає за місяцем, в якому виникли зазначені обставини.

Важливо! З боку Управління здійснюється контроль за цільовим використанням допомоги. У разі встановлення факту нецільового використання коштів виплату можуть припинити. Підставою для припинення також може стати невідвідування дільничного лікаря-педіатра (сімейного лікаря), під наглядом якого перебуває дитина віком до одного року.

Важливо! Виплата допомоги може бути поновлена за заявою у випадках, передбачених пп. 1–7, п. 10, які перераховані вище в даному підрозділі.

Важливо! На практиці працівники центрів соціальних служб можуть здійснювати виїзні перевірки, і якщо дитина була відсутня за адресою, яка була вказана в заяві, виплату можуть припинити.

Важливо! Одержувачі зобов'язані повідомляти Управління про зміну всіх обставин, що впливають на виплату грошової допомоги. Суми грошової допомоги, виплачені надміру внаслідок зловживань із боку одержувачів (у результаті подання документів із свідомо неправдивими відомостями, приховування обставин, що впливають на виплату грошової допомоги тощо), можуть бути стягнуті через суд.

Важливо! Навмисне подання недостовірних відомостей чи приховування відомостей, що вплинули або могли вплинути на призначення грошової допомоги, може призвести до порушення кримінальної справи за ст. 190 КК України «Шахрайство»!

Чи потрібно проходити ідентифікацію для ВПО в АТ «Ощадбанк»? Так, фізична ідентифікація проводиться для отримання соціальних виплат – кожні шість місяців із дня відкриття рахунка або з дня попередньої ідентифікації¹.

Важливо! На період дії карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19), та протягом 30 днів з дня відміни карантину забороняється зупинення АТ «Ощадбанк» видаткових операцій за поточним рахунком у разі непроходження фізичної ідентифікації одержувачем соціальних виплат.

Увага для жителів ТОТ!

У 2014 р. Управління тимчасово припинили виконувати свої повноваження на ТОТ.

Право на отримання грошової допомоги при народженні дитини мають:

- 1) громадяни, які до початку військових дій оформили й отримували грошову допомогу та виплата якої була припинена через військові дії;
- 2) громадяни, які проживають на ТОТ, у яких виникло право на отримання допомоги після початку військових дій (народилася дитина), і вони пропустили 12-місячний строк подачі документів для отримання грошової допомоги.

У першому випадку грошова допомога поновлюється, у другому випадку – призначається вперше.

4.1. Поновлення допомоги при народженні дитини у зв'язку з пропуском 12-місячного строку

У 2014 р. Управління тимчасово припинили виконувати свої повноваження на ТОТ, у зв'язку з цим громадянам, які до початку військових дій оформили й отримували грошову допомогу, виплата була припинена через військові дії. Після отримання довідки ВПО зазначені особи мають право звернутися до Управління за місцем фактичного проживання, зазначеного в довідці ВПО для відновлення виплати грошової допомоги та отримання заборгованості за минулий час. Однак майже завжди отримують відмову.

Чому відмовляють у відновленні припинених виплат? Найчастіше у відмові є посилання на п. 12 Постанови КМУ від 27 грудня 2001 р. № 1751, відповідно до якого грошова допомога призначається за умови, якщо звернення за її призначенням надійшло не пізніше 12 місяців з дня народження дитини.

¹ Деталі в інфографіці «Ідентифікація в АТ «Ощадбанк»».

Яким чином діяти в таких ситуаціях?

Законодавство передбачає, що грошова допомога вже була призначена та виплачувалась, припинення грошової допомоги відбулось із незалежних від одержувача обставин та не з підстав, передбачених Законом України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» від 21 листопада 1992 р. № 2811-XII та Постановою КМУ від 27 грудня 2001 р. № 1751.

Відповідно до п. 8 Постанови КМУ від 7 листопада 2014 р. № 595 «Деякі питання фінансування бюджетних установ, здійснення соціальних виплат населенню та надання фінансової підтримки окремим підприємствам і організаціям Донецької та Луганської областей, а також інших платежів з рахунків, відкритих в органах Казначейства» особам, які переміщені на контрольовану територію та взяті на облік, як ВПО, пенсії та інші соціальні виплати з бюджетів усіх рівнів та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування виплачуються за заявами таких осіб до органів (установ), які здійснюють такі виплати протягом усього строку дії довідки про взяття на облік ВПО.

Законом України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» від 21 листопада 1992 р. № 2811-XII та Постановою КМУ від 27 грудня 2001 р. № 1751 передбачений виключний перелік підстав, з яких виплата грошової допомоги припиняється:

- позбавлення батьківських прав;
- відмови виховання дитини;
- нецільового використання коштів і незабезпечення належних умов для повноцінного утримання та виховання дитини;
- відібрання дитини без позбавлення батьківських прав;
- тимчасового влаштування дитини на повне державне утримання, крім дітей, які народилися під час перебування матері в слідчому ізоляторі або установі виконання покарань за умови перебування дитини разом з матір'ю;
- припинення опіки або звільнення опікуна від його повноважень щодо конкретної дитини;
- перебування одержувача у місцях позбавлення волі за рішенням суду;
- усиновлення дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування;
- смерті дитини;
- смерті одержувача.

Відповідно до п. 55 Постанови КМУ від 27 грудня 2001 р. № 1751 призначені, але своєчасно не одержані суми грошової допомоги з провини Управління виплачуються впродовж будь-якого часу без обмежень.

Відповідно до п. 54 Постанови КМУ від 27 грудня 2001 р. № 1751 у разі зміни місця проживання одержувача виплата грошової допомоги продовжується Управлінням за новим місцем проживання з місяця звернення.

Яким чином відновити виплату грошової допомоги?

Поновлення раніше припиненої виплати можливо в судовому порядку¹.

4.2. Призначення допомоги при народженні дитини у зв'язку з пропуском 12-місячного строку

Як зазначалося раніше, документи, необхідні для призначення грошової допомоги, подаються не пізніше 12 місяців з дня народження дитини. У разі пропуску зазначеного періоду право на отримання допомоги втрачається.

Проте з 2014 р. Управління тимчасово не виконують свої повноваження на ТОТ. Для громадян, які проживають на ТОТ, реалізація права на отримання грошової допомоги при народженні утруднена обставинами, які не залежать від таких громадян, унаслідок чого звернення за призначенням грошової допомоги може відбутися з пропуском 12-місячного строку.

Найчастіше в призначенні такої допомоги відмовляють із посиланням на п. 12 Постанови КМУ від 27 грудня 2001 р. № 1751 «Про затвердження Порядку призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми», відповідно до якого грошова допомога призначається за умови, якщо звернення за її призначенням надійшло не пізніше 12 місяців з дня народження дитини.

Проте п. 1 ст. 3 Конвенції про права дитини від 20 листопада 1989 р. (в редакції зі змінами, схваленими резолюцією 50/155 Генеральної Асамблеї ООН від 21 грудня 1995 р.), яку ратифіковано Постановою Верховної Ради України № 789-XII від 27 лютого 1991 р., передбачено, що в усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється як найкращому забезпеченню інтересів дитини. Статтею 1 Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» передбачено, що допомога при народженні дитини за своєю природою є допомогою самій дитині, а не її батькам, дитину не можна позбавити благ, гарантованих їй державою.

Судова практика станом на липень 2020 р. сформувалась на користь громадян, які проживають на ТОТ, та враховує такі аспекти:

- коли була народжена дитина і коли було отримано свідоцтво про народження дитини;
- виїжджали та чи могли виїхати батьки (один з них) з ТОТ протягом 12 місяців з дати народження дитини;
- коли була оформлена довідка ВПО (протягом 12 місяців або пізніше).

¹ Деталі в розділі «Судова практика».

З огляду на такі обставини суд найчастіше зазначає, що громадяни, які проживають на ТОТ, з об'єктивних причин не могли звернутися із заявою про призначення допомоги при народженні дитини, оскільки всупереч своїй волі змушені були змінювати місце проживання внаслідок проведення на сході України бойових дій.

Яким чином відновити виплату грошової допомоги?

Поновлення раніше припиненої виплати можливо в судовому порядку. Деталі в розділі «Судова практика».

Важливо! ВПО можуть безоплатно отримати допомогу в складанні та поданні позову, а також у веденні справи в окружному адміністративному суді.

Надають безоплатну первинну та вторинну правову допомогу в Україні центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги, створені Міністерством юстиції України. Отримати безоплатну правову допомогу можна, звернувшись у найближчий центр з надання безоплатної правової допомоги, з адресами та контактними даними яких можна ознайомитися на сайті Міністерства юстиції України за посиланням: <https://legalaid.gov.ua/ua/local-centres> або за єдиним телефонним номером системи безоплатної правової допомоги в Україні: 0800 213 103 (цілодобово та безоплатно зі стаціонарних і мобільних телефонів у межах України).

ДОПОМОГА НА ДІТЕЙ-СИРИТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Батькам-вихователям і прийомним батькам на кожну дитину-вихованця та кожну прийомну дитину призначається державна соціальна допомога та грошове забезпечення.

ЯКІ ДОКУМЕНТИ ПОДАВАТИ?

- Заяву від батьків-вихователів і одного з прийомних батьків;
- рішення про влаштування дитини до дитячого будинку сімейного типу;
- документи, що підтверджують статус дитини;
- довідку органу державної виконавчої служби про розмір аліментів;
- довідку з місця навчання про розмір стипендії;
- копію виписки із акта огляду МСЕК або медичного висновку ЛКК лікувально-профілактичного закладу про дитину-інваліда;
- копію посвідчення, що підтверджує статус особи, наданий відповідно до Закону України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» (для зазначеної категорії осіб);
- довідки про розмір стипендії та про те, що дитина не перебуває на повному державному утриманні для дітей віком від 18 до 23 років (або до закінчення відповідних навчальних закладів денної форми навчання у ВНЗ)

КУДИ ЗВЕРТАТИСЬ?

До структурного підрозділу з питань соціального захисту населення за місцем реєстрації проживання або фактичним місцем перебування

ЯК ВИПЛАЧУЄТЬСЯ ДОПОМОГА?

Щомісяця не пізніше 20 числа через банківську установу або ДП поштового зв'язку за місцем проживання дитини

ЯКИЙ РОЗМІР СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ ТА ГРОШОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ?

Державна соціальна допомога:

- два прожиткових мінімуми для дітей відповідного віку;
- два прожиткових мінімуми для працездатної особи на дітей, які навчаються у загальноосвітніх навчальних закладах, за денною формою навчання, до їх закінчення;
- різниця між двома прожитковими мінімумами для дитини відповідного віку та розміром пенсії, аліментів, стипендії чи держдопомоги за попередній місяць (крім державної соціальної допомоги інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам)

Грошове забезпечення

– 35 відсотків двох прожиткових мінімумів для дітей відповідного віку на кожну дитину-вихованця та кожну прийомну дитину.

Сумарний обсяг не повинен перевищувати п'яти прожиткових мінімумів для працездатної особи

Розмір допомоги збільшується на 20 відсотків громадянам, які отримали статус особи, що проживає, працює або навчається у населеному пункті, якому надано статус гірського.

5. Допомога на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

Правове регулювання

- Закон України № 2342-IV від 13 січня 2005 р. «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування»
- Постанова КМУ № 637 від 5 листопада 2014 р. «Про здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам»
- Постанова КМУ № 356 від 8 червня 2015 р. «Про затвердження Порядку забезпечення діяльності прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу, які перемістилися з тимчасово окупованої території або району проведення антитерористичної операції»
- Постанова КМУ № 552 від 26 червня 2019 р. «Деякі питання виплати державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом "гроші ходять за дитиною", оплати послуг із здійснення патронату над дитиною та виплати соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя, підтримки малих групових будинків»

Стаття 1 Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» встановлює, що діти, позбавлені батьківського піклування, – це діти, які залишилися без піклування батьків у зв'язку з позбавленням їх батьківських прав, відібранням у батьків без позбавлення батьківських прав, визнанням батьків безвісно відсутніми або недієздатними, оголошенням їх померлими, відбуванням покарання в місцях позбавлення волі та перебуванням їх під вартою на час слідства, розшуком їх органами Національної поліції, пов'язаним з відсутністю відомостей про їх місцезнаходження, тривалою хворобою батьків, яка перешкоджає їм виконувати свої батьківські обов'язки, а також діти, розлучені із сім'єю, підкинуті діти, батьки яких невідомі, діти, від яких відмовилися батьки, діти, батьки яких не виконують своїх батьківських обов'язків із причин, які неможливо з'ясувати у зв'язку з перебуванням батьків на тимчасово окупованій території України, в районах проведення АТО, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, та безпритульні діти.

Держава здійснює повне забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа.

Яка допомога передбачена для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (далі – діти)?¹

Право на повне державне забезпечення в навчальних закладах мають діти віком до вісімнадцяти років та діти при продовженні навчання до 23 років або до закінчення відповідних навчальних закладів.

Дітям, які навчаються, крім повного державного забезпечення, виплачується соціальна стипендія, а також виплачується 100 % заробітної плати, яка нарахована в період виробничого навчання та виробничої практики.

Дітям, які навчаються, до завершення навчання виплачується щорічна допомога для придбання навчальної літератури в розмірі трьох соціальних стипендій.

При наданні дітям, які навчаються, академічної відпустки за медичним висновком за ними зберігається на весь період академічної відпустки повне державне забезпечення та виплачується стипендія.

Випускники навчальних закладів із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, забезпечуються одягом і взуттям, а також одноразовою грошовою допомогою в розмірі не менше шести прожиткових мінімумів для осіб відповідного віку. За бажанням випускників навчальних закладів їм може бути видана грошова компенсація в розмірі, необхідному для придбання одягу і взуття.

Кому надається державна соціальна допомога на дітей та грошове забезпечення?

Державна соціальна допомога на дітей (далі – соціальна допомога) призначається в грошовій формі батькам-вихователям на кожну дитину-вихованця і прийомним батькам на кожну прийомну дитину.

Якщо у дитячому будинку сімейного типу виховується більш ніж 10 дітей, соціальна допомога призначається на кожну дитину-вихованця, влаштовану до 1 січня 2006 р.

Грошове забезпечення призначається кожному з батьків-вихователів і одному з прийомних батьків.

Куди звертатися за призначенням державної соціальної допомоги та грошового забезпечення?

Призначення і виплата соціальної допомоги та грошового забезпечення здійснюються Управліннями дитячому будинку сімейного типу або прийомній сім'ї на підставі підготовлених службою у справах дітей документів.

---

¹ Повний перелік усіх видів допомоги див. у Законі України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування».

Які документи необхідно подавати для призначення державної соціальної допомоги та грошового забезпечення?

- ✓ заява від батьків-вихователів і одного з прийомних батьків;
- ✓ рішення районної, районної у м. Києві держадміністрації, виконавчого органу міської, районної у місті (у разі її утворення) ради про влаштування дитини до дитячого будинку сімейного типу або прийомної сім'ї;
- ✓ документи, що підтверджують статус дитини;
- ✓ довідка органу державної виконавчої служби про розмір аліментів;
- ✓ довідка з місця навчання про розмір стипендії;
- ✓ копія виписки з акта огляду медико-соціальної експертної комісії або медичного висновку лікарсько-консультативної комісії лікувально-профілактичного закладу про дитину-інваліда, виданих в установленому МОЗ порядку;
- ✓ копія посвідчення, що підтверджує статус особи, наданий відповідно до Закону України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» (для зазначеної категорії осіб).

Якщо батьки, місце перебування яких невідоме, не сплачують аліменти, уповноважений орган призначає соціальну допомогу та грошове забезпечення без урахування їх суми.

Щодо дітей віком від 18 до 23 років (або до закінчення відповідного закладу освіти за денною формою навчання) подаються довідки про розмір стипендії та про те, що дитина не перебуває на повному державному утриманні.

З якого часу та на який період призначаються соціальна допомога та грошове забезпечення?

Призначення соціальної допомоги та грошового забезпечення здійснюється з дати влаштування дитини у дитячий будинок сімейного типу або прийомну сім'ю включно до дня досягнення дитиною 18-річного віку, а у разі навчання у закладі загальної середньої освіти, за денною формою навчання у закладі професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти – до 23 років або до закінчення відповідних навчальних закладів.

Особі, якій виповнилося 18 років, за умови здобуття нею загальної середньої освіти та вступу на навчання за денною формою до закладу професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти державна соціальна допомога призначається на період вступної кампанії на підставі клопотання служби у справах дітей за наявності розписки про прийняття документів для вступу до відповідного закладу освіти.

У разі проживання в період навчання дитини-вихованця або прийомної дитини окремо від сім'ї в іншій місцевості соціальна допомога призначається

на загальних підставах за умови подання довідки з місця навчання про те, що дитина не перебуває на повному державному утриманні.

Який розмір соціальної допомоги та грошового забезпечення?

Розмір державної соціальної допомоги становить 2,5 прожиткового мінімуму для дітей відповідного віку, для дітей з інвалідністю – 3,5 прожиткового мінімуму для дітей відповідного віку. Для осіб з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, віком від 18 до 23 років, які навчаються у закладах загальної середньої освіти, за денною формою навчання у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, до закінчення відповідних закладів освіти розмір державної соціальної допомоги становить 2,5 прожиткового мінімуму для працездатної особи, для осіб з інвалідністю – 3,5 прожиткового мінімуму для працездатної особи.

У разі коли дитині виплачуються призначені в установленому порядку пенсія, аліменти, стипендія чи державна допомога, розмір державної соціальної допомоги визначається як різниця між встановленим для дитини розміром державної соціальної допомоги та розміром зазначених виплат за попередній повний місяць на дату влаштування дитини у дитячий будинок сімейного типу або прийомну сім'ю (крім державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю).

Розмір грошового забезпечення встановлюється на рівні одного прожиткового мінімуму для працездатної особи на кожну дитину-вихованця та кожну прийомну дитину і не залежить від пенсії, аліментів, стипендії чи державної допомоги на кожну дитину-вихованця та на кожну прийомну дитину.

Щомісячний сумарний обсяг грошового забезпечення батькам-вихователям розподіляється між батьками-вихователями рівними частинами за їх згодою.

Розмір державної соціальної допомоги та грошового забезпечення, що виплачується громадянам, які отримали статус особи, що проживає, працює або навчається на території населеного пункту, якому надано статус гірського, збільшується на 20 %.

Яким чином виплачуються соціальна допомога та грошове забезпечення?

Державна соціальна допомога та грошове забезпечення виплачуються щомісяця структурним підрозділом з питань соціального захисту населення на особові рахунки батьків-вихователів та особовий рахунок одного з прийомних батьків у банківській установі за їх вибором або через структурні підрозділи акціонерного товариства «Укрпошта» за місцем проживання дитини у дитячому будинку сімейного типу або прийомній сім'ї.

ТИМЧАСОВА ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА ДІТЯМ, БАТЬКИ ЯКИХ УХИЛЯЮТЬСЯ ВІД СПЛАТИ АЛІМЕНТІВ

КУДИ ЗВЕРТАТИСЯ?

До структурного підрозділу з питань соціального захисту населення за зареєстрованим місцем проживання одного з батьків, який утримує дитину.

Виняток! ТДД може призначатися і за місцем фактичного проживання за умови неотримання зазначеної допомоги за зареєстрованим місцем проживання одержувача

СТРОК ВИПЛАТИ ТА РОЗМІР ДОПОМОГИ?

На кожні шість місяців, починаючи з місяця, в якому подано заяву з усіма документами.

Розмір розраховується як різниця між 50 відсотками прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців

ЯКІ ДОКУМЕНТИ ПОДАТИ?

- Заяву;
- декларацію про доходи та майновий стан осіб, що звернулися за призначенням усіх видів соціальної допомоги;
- копію свідоцтва про народження дитини;
- або рішення суду (виконавчий лист) про стягнення аліментів та довідка ДВС щодо їх несплати;
- або довідка про здійснення кримінального провадження або перебування на примусовому лікуванні, визнання недієздатним, а також перебування на строковій військовій службі;
- або повідомлення органу внутрішніх справ про те, що місце проживання (перебування) одного з батьків дитини не встановлено

У разі, коли одержувачем подано недостовірні відомості, що вплинули на призначення та розмір допомоги, а також у разі неповідомлення / невчасного повідомлення про виникнення обставин, за яких виплата ТДД припиняється, на наступний строк допомога може бути призначена не раніше ніж через 12 місяців з місяця виявлення порушення

ОДЕРЖУВАЧ ЗОБОВ'ЯЗАНИЙ!

Повідомити у десятиденний строк орган соціального захисту населення про:

- 1) встановлення місця проживання (перебування) особи, яка зобов'язана сплачувати аліменти за рішенням суду;
- 2) виявлення можливості одного з батьків утримувати свою дитину;
- 3) досягнення дитиною 18-річного віку;
- 4) виконання в повному обсязі зобов'язань одного з батьків щодо сплати аліментів;
- 5) влаштування дитини до відповідної установи (закладу) на повне державне утримання;
- 6) скасування або визнання усиновлення недійсним;
- 7) усиновлення дитини (чоловіком матері або дружиною батька);
- 8) відмову від стягнення аліментів;
- 9) добровільне виконання рішення суду особою, зобов'язаною сплачувати аліменти;
- 10) скасування рішення суду щодо стягнення аліментів;
- 11) смерть дитини, який була призначена тимчасова допомога;
- 12) смерть одного з батьків, зобов'язаного сплачувати аліменти, або визнання його в установленому порядку безвісти відсутнім чи оголошення померлим;
- 13) позбавлення одного з батьків, який утримує дитину, батьківських прав;
- 14) відібрання дитини від одного з батьків, який утримує дитину, без позбавлення батьківських прав;
- 15) встановлення над дитиною опіки чи піклування;
- 16) сплату аліментів одним із батьків

6. Тимчасова державна допомога дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів

Правове регулювання

- *Сімейний кодекс України № 2947-III від 10 січня 2002 р.*
- *Закон України № 1207-VII від 15 квітня 2014 р. «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України»*
- *Закон України № 1632-VII від 12 серпня 2014 р. «Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції»*
- *Закон України № 1404-VIII від 2 червня 2016 р. «Про виконавче провадження»*
- *Постанова КМУ № 189 від 22 лютого 2006 р. «Про затвердження Порядку призначення та виплати тимчасової державної допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме»*
- *Постанова КМУ № 637 від 5 листопада 2014 р. «Про здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам»*
- *Постанова КМУ № 365 від 8 червня 2016 р. «Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам»*
- *Наказ Міністерства соціальної політики України № 441 від 21 квітня 2015 р., зареєстрований у Міністерстві юстиції України 28 квітня 2015 р. за № 475/26920 «Про затвердження форми Заяви про призначення усіх видів соціальної допомоги, компенсацій та пільг»*
- *Наказ Міністерства фінансів України № 822 від 29 вересня 2017 р., зареєстрований у Міністерстві юстиції України 25 жовтня 2017 р. за № 1306/31174 «Про затвердження Положення про реєстрацію фізичних осіб у Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків»*

Обов'язок утримання дітей покладається на батьків¹. Однак, якщо місце проживання або перебування батьків невідоме, або вони ухиляються від сплати аліментів, або не мають можливості утримувати дитину, дитині призначається ТДД з урахуванням матеріального стану сім'ї, в якій виховується дитина. Виплата такої допомоги здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України.

Кому призначається ТДД?

Дітям віком до 18 років.

Кому не призначається ТДД? Дітям незалежно від віку, які перебувають під опікою чи піклуванням або на повному державному утриманні.

Вияток! *Якщо дитина перебуває у відповідній установі (закладі) на повному державному утриманні та під час літніх канікул перебуває вдома, то ТДД призначається за повні місяці такого перебування вдома на підставі довідки установи (закладу) про те, що дитина в цей час не перебувала на повному державному утриманні.*

Які умови призначення ТДД?

- рішення суду про стягнення аліментів з одного з батьків не виконується у зв'язку з ухиленням від сплати аліментів або відсутністю у боржника коштів та іншого майна, на які за законом може бути звернено стягнення;
- стосовно одного з батьків здійснюється кримінальне провадження або він перебуває на примусовому лікуванні у місцях позбавлення волі; якого визнано в установленому порядку недієздатним, а також перебуває на строковій військовій службі;
- місце проживання (перебування) одного з батьків не встановлено.

Хто отримує ТДД? Один із батьків, який утримує дитину (далі – одержувач).

Куди необхідно звернутися для призначення ТДД? До Управління за місцем реєстрації одного з батьків, який утримує дитину.

Вияток! *ТДД може призначатися і за місцем фактичного проживання (перебування) за умови неотримання зазначеної допомоги за зареєстрованим місцем проживання одержувача. Перевірка відомостей щодо неотримання допомоги здійснюється Управлінням із використанням інформаційних систем.*

---

¹ Стаття 180 СК України.

Важливо! Якщо місце проживання (перебування) одержувача змінюється, то заяву потрібно подавати відразу до Управління за новим місцем проживання (перебування), бо ТДД продовжує виплачуватися з місяця звернення одержувача. При подачі такої заяви обов'язково попереджати про отримання ТДД за попереднім місцем проживання (перебування).

Які документи необхідно подати обов'язково?

- ✓ заяву (форма встановлена Мінсоцполітики);
- ✓ декларація про доходи та майновий стан осіб, що звернулися за призначенням усіх видів соціальної допомоги (форма встановлена Мінсоцполітики);
- ✓ копію свідоцтва про народження дитини;
- ✓ або рішення суду (виконавчий лист) про стягнення з одного з батьків аліментів на дитину та довідку державної виконавчої служби, що підтверджує факт несплати аліментів одним із батьків протягом шести місяців, що передують місяцю звернення;
- ✓ або довідку відповідної установи про здійснення стосовно одного з батьків кримінального провадження або про його перебування на примусовому лікуванні, у місцях позбавлення волі, визнання його в установленому порядку недієздатним, а також перебування на строковій військовій службі;
- ✓ або повідомлення органу внутрішніх справ про те, що місце проживання (перебування) одного з батьків дитини не встановлено.

Які документи потрібно пред'явити (показати)?

- ✓ паспорт або інший документ, що посвідчує особу;
- ✓ реєстраційний номер облікової картки платника податків (ідентифікаційний номер);
- ✓ довідку про взяття на облік ВПО дитини;
- ✓ довідку про взяття на облік ВПО одержувача.

На який строк призначається ТДД?

На кожні шість місяців починаючи з місяця, в якому подано заяву з усіма необхідними документами.

Важливо! У разі коли до заяви не додані всі необхідні документи, Управління повідомляє одержувачу про те, які документи повинні бути подані протягом місяця.

Важливо! Строки звернення щодо призначення ТДД продовжуються на період здійснення заходів щодо запобігання виникненню та поширенню коро-

навірусної хвороби (COVID-19), передбачених карантинном, встановленим КМУ, та один місяць після дати його завершення.

Як підготувати документи для подачі на отримання ТДД (особливості отримання деяких документів)?

1. Заява (форма встановлена Мінсоцполітики). Для заповнення заяви необхідні дані з паспорта, ідентифікаційний номер, номер особової справи (видається в Управлінні), визначитися із способом отримання ТДД (або готівкою через національного оператора поштового зв'язку, або безготівково на рахунок у банку).

Важливо! Для ВПО рахунок має бути відкритий в АТ «Ощадбанк». Отримання ВПО ТДД з доставкою за фактичним місцем проживання/перебування таких осіб через національного оператора поштового зв'язку можливе лише особам з інвалідністю I групи та іншим особам, які за висновком лікарсько-консультативної комісії не здатні до самообслуговування і потребують постійної сторонньої допомоги.

Фактично для ВПО спосіб отримання ТДД один – безготівково на рахунок у банку, відкритий в АТ «Ощадбанк».

2. Декларація про доходи та майновий стан осіб, що звернулися за призначенням усіх видів соціальної допомоги (форма встановлена Мінсоцполітики). Для заповнення декларації необхідно отримати довідки про доходи кожного члена сім'ї в органах державної податкової служби України (далі – орган податкової служби).

До складу сім'ї особи, що звертається за призначенням ТДД, включаються:

– чоловік (дружина) або чоловік (дружина), які проживають однією сім'єю, не перебувають у шлюбі, але мають спільних дітей;

– рідні, усиновлені та підопічні діти віком до 18 років, а також діти віком до 23 років, які навчаються за денною формою у закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та вищої освіти і не мають власних сімей, незалежно від місця проживання або місця реєстрації;

– неодружені повнолітні діти, які визнані особами з інвалідністю з дитинства I та II групи або особами з інвалідністю I групи і проживають разом із батьками;

– непрацездатні батьки чоловіка та дружини, які проживають разом із ними і перебувають на їх утриманні у зв'язку з відсутністю власних доходів.

До складу сім'ї не включаються особи, які перебувають на повному державному утриманні. Інформація про склад сім'ї зазначається в декларації про доходи та майновий стан осіб.

Як отримати довідку про доходи?

Кожен член сім'ї, у якого є ідентифікаційний код, подає до органу податкової служби запит щодо отримання відомостей із Державного реєстру фізичних осіб – платників податків (далі – Державний реєстр) про суми/джерела виплачених доходів та утриманих податків (далі – Заява за формою №10ДР відповідно до Положення про реєстрацію фізичних осіб у Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків). При подачі документів необхідно пред'являти паспорт.

Запит також може бути поданий засобами електронного зв'язку в електронному вигляді з використанням ЕП. Оформлення ЕП – платна послуга, яка надається акредитованими центрами сертифікації ключів (органів юстиції, податкової, банків тощо). Інформацію щодо електронного сервісу можна отримати на офіційному веб-порталі ДФС у рубриці: Головна/Фізичним особам/Отримання відомостей з Державного реєстру фізичних осіб – платників податків про суми виплачених доходів та утриманих податків у електронному вигляді/Електронні форми запиту та відповіді про доходи: <http://sfs.gov.ua/fizichnim-osobam/vidomosti-doxid/elektronni-formi-zapitu-ta-vidpovidi>.

Відповідь у формі відомостей надається безкоштовно протягом трьох робочих днів з дня звернення залежно від способу звернення або особисто, або на електронну пошту.

3. Або рішення суду (виконавчий лист) про стягнення з одного з батьків аліментів на дитину. Отримання рішення суду залежить від того, чи зверталися попередньо до суду із позовом про стягнення аліментів чи ні.

Якщо зверталися і рішення суду було винесено, але його немає в наявності, то порядок дій для його отримання такий:

Перевірити інформацію в Єдиному державному реєстрі судових рішень (Реєстр) – за посиланням: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>. Судові рішення, внесені до Реєстру, є відкритими для безоплатного цілодобового доступу на території України.

Правила пошуку за посиланням: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Help>. Особи, які беруть участь у справі, мають право одержати копію судового рішення. *Деталі в розділі «Судова практика».*

Якщо пошук за таким алгоритмом дав позитивний результат, то отриману інформацію необхідно роздрукувати та звернутися до суду, який виніс судове рішення, для отримання копії судового рішення.

➤ Якщо пошук в Реєстрі та на сайті «Судова влада України» не дав позитивний результат або на заяву про повторну видачу копії судового рішення отримано відмову (юридично суди з ТОТ виведені, проте фактично архіви таких

судів залишилися на ТОТ), то необхідно відновлювати судове провадження, втрачене у зв'язку з припиненням діяльності судів на ТОТ.

Як відновити втрачене провадження? Для відновлення судового провадження необхідно звернутися до суду із відповідною заявою¹.

Якщо попередньо не зверталися до суду із позовом про стягнення аліментів, то звернутися до суду із таким позовом².

Отже, якщо рішення суду про стягнення аліментів з одного з батьків не виконується у зв'язку з ухиленням від сплати аліментів або відсутністю у боржника коштів та іншого майна, на які за законом може бути звернено стягнення, то необхідно отримати довідку державної виконавчої служби, що підтверджує факт несплати аліментів одним із батьків протягом шести місяців, що передують місяцю звернення.

4. Довідка державної виконавчої служби, що підтверджує факт несплати аліментів одним із батьків протягом шести місяців, що передують місяцю звернення.

Важливо! У разі неможливості одержання довідки про наявність і розмір аліментів від органів державної виконавчої служби, розташованих на ТОТ України, ТДД призначається на підставі письмової заяви одного з батьків про одержання (неодержання) аліментів.

Яким чином отримати довідку?

Переміщені органи юстиції, у тому числі і відділи ДВС, свої функціональні обов'язки здійснюють на підконтрольній Україні території в межах Донецької та Луганської областей³. Тому щодо отримання довідки необхідно звертатися до виконавчої служби, до якої подавався виконавчий лист у справі щодо стягнення аліментів.

З повним переліком нових адрес місця знаходження відділів ДВС можна ознайомитися на сайті Міністерства юстиції України за посиланням: <https://minjust.gov.ua/ddvs/regional-offices/upr-ta-viddily-dvs>. Також цю інформацію можна отримати в органах юстиції за місцем перебування/проживання.

Щоб звернутися до органів ДВС, необхідно написати заяву (у довільній формі)⁴, подати її особисто до канцелярії органу ДВС або відправити її засобами поштового зв'язку листом з оголошеною цінністю (містить опис вкладення).

¹ Приклад заяви дивись у розділі «Зразки правових документів».

² Приклад заяви дивись у розділі «Зразки правових документів».

³ Накази Міністерства юстиції України № 246/7 «Про переміщення органів та установ юстиції Донецької області» та № 247/7 «Про переміщення органів та установ юстиції Луганської області» від 25.11.2014 р.

⁴ Дивись приклад у розділі «Зразки правових документів».

Що після подачі документів на отримання ТДД?

Рішення про призначення або відмову в призначенні ТДД приймається Управлінням протягом 10 календарних днів після надходження всіх необхідних документів. Рішення має бути надане одержувачу, який подавав документи.

При негативному рішенні Управління зазначає причини відмови і порядок оскарження цього рішення.

Увага! Для ВПО для призначення ТДД без здійснення перевірки фактичного місця проживання додатково складається акт обстеження матеріально-побутових умов сім'ї, який підписується всіма повнолітніми ВПО та у визначених законодавством випадках – їх законними представниками, а також представниками Управління. Строк складання такого акта без проведення перевірки чинним законодавством не визначений. Проте встановлений строк щодо прийняття рішення про призначення або відмову в призначенні ТДД. Таким чином, після спливу строку для прийняття рішення варто письмово звертатися до Управління.

Яким чином це зробити? Деталі в інфографіці «Звернення громадян».

Який розмір ТДД? Розмір розраховується як різниця між 50 % прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців.

Середньомісячний сукупний дохід сім'ї визначається згідно з Методикою обчислення сукупного доходу сім'ї для всіх видів соціальної допомоги на підставі довідки про доходи і декларації про доходи та майновий стан осіб, що звернулися за призначенням усіх видів соціальної допомоги.

Важливо! Перерахування розміру ТДД проводиться Управлінням з дня досягнення дитиною відповідного віку без звернення одержувача. У разі встановлення нового розміру прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку розмір тимчасової допомоги перераховується без звернення одержувача з місяця, в якому набрав чинності закон, що встановлює новий розмір прожиткового мінімуму.

Важливо! Відповідальність за достовірність наданої органу соціального захисту населення інформації щодо недержання аліментів або щодо їх розміру покладається на одержувача.

У разі поновлення виплати аліментів одержувач зобов'язаний у триденний строк письмово повідомити про це Управління для припинення виплати (перерахунку) раніше призначеної ТДД.

Також одержувач зобов'язаний повідомити у десятиденний строк про:

- 1) встановлення місця проживання (перебування) особи, яка зобов'язана сплачувати аліменти за рішенням суду;
- 2) виявлення обставин, що свідчать про можливість одного з батьків утримувати свою дитину;
- 3) досягнення дитиною 18-річного віку;
- 4) виконання в повному обсязі зобов'язань одного з батьків щодо сплати аліментів у разі виїзду на постійне місце проживання за кордон;
- 5) влаштування дитини до відповідної установи (закладу) на повне державне утримання;
- 6) скасування або визнання усиновлення недійсним;
- 7) усиновлення дитини (чоловіком матері або дружиною батька);
- 8) відмову від стягнення аліментів;
- 9) добровільне виконання рішення суду особою, зобов'язаною сплачувати аліменти;
- 10) скасування в установленому законодавством порядку рішення суду щодо стягнення аліментів;
- 11) смерть дитини, якій була призначена тимчасова допомога;
- 12) смерть одного з батьків, зобов'язаного сплачувати аліменти, або визнання його в установленому порядку безвісти відсутнім чи оголошення померлим;
- 13) позбавлення в установленому порядку одного з батьків, який утримує дитину, батьківських прав;
- 14) відібрання дитини від одного з батьків, який утримує дитину, без позбавлення батьківських прав;
- 15) встановлення над дитиною опіки чи піклування;
- 16) сплату аліментів одним із батьків.

Неповідомлення може призвести до порушення кримінальної справи за ст. 190 КК України «Шахрайство»!

Виплата ТДД припиняється в разі:

- 1) встановлення місця проживання (перебування) особи, яка зобов'язана сплачувати аліменти за рішенням суду;
- 2) виявлення обставин, що свідчать про можливість одного з батьків утримувати свою дитину;
- 3) досягнення дитиною 18-річного віку;
- 4) виконання в повному обсязі зобов'язань одного з батьків щодо сплати аліментів у разі виїзду на постійне місце проживання за кордон;

- 5) влаштування дитини до відповідної установи (закладу) на повне державне утримання;
- 6) скасування або визнання усиновлення недійсним;
- 7) усиновлення дитини (чоловіком матері або дружиною батька);
- 8) відмови від стягнення аліментів;
- 9) добровільного виконання рішення суду особою, зобов'язаною сплачувати аліменти;
- 10) скасування в установленому законодавством порядку рішення суду щодо стягнення аліментів;
- 11) смерті дитини, якій була призначена тимчасова допомога;
- 12) смерті одного з батьків, зобов'язаного сплачувати аліменти, або визнання його в установленому порядку безвісно відсутнім чи оголошення померлим;
- 13) позбавлення в установленому порядку одного з батьків, який утримує дитину, батьківських прав;
- 14) відібрання дитини від одного з батьків, який утримує дитину, без позбавлення батьківських прав;
- 15) встановлення над дитиною опіки чи піклування;
- 16) сплати аліментів одним із батьків.

Важливо! У разі коли одержувачем навмисно подано недостовірні відомості чи приховано відомості, що вплинули або могли вплинути на встановлення права на ТДД та визначення її розміру, а також у разі неповідомлення або невчасного повідомлення про виникнення обставин, за яких виплата ТДД припиняється, на наступний строк допомога може бути призначена не раніше ніж через 12 місяців із місяця виявлення порушення.

Навмисне подання недостовірних відомостей чи приховування відомостей, що вплинули або могли вплинути на встановлення права на ТДД та визначення її розміру, може призвести до порушення кримінальної справи за ст. 190 КК України «Шахрайство»!

Чи потрібно проходити ідентифікацію для ВПО в АТ «Ощадбанк»? Так, фізична ідентифікація проводиться для отримання соціальних виплат – кожні шість місяців із дня відкриття рахунка або з дня попередньої ідентифікації. Деталі в інфографіці «Ідентифікація в АТ «Ощадбанк»».

Важливо! На період дії карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19), та протягом 30 днів із дня відміни карантину забороняється зупинення АТ «Ощадбанк» видаткових операцій за поточним рахунком у разі непроходження фізичної ідентифікації.

ЗРАЗКИ ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТІВ

Зразок акта при призначенні щомісячної грошової адресної допомоги¹

АКТ

обстеження технічного стану житлового приміщення (будинку, квартири)

№ _____ « _____ » _____ 20 ____ р.

Комісією, що утворена відповідно до _____

*(назва розпорядчого акта, найменування місцевого органу виконавчої влади,
органу місцевого самоврядування, номер, дата)*

у складі: голова Комісії _____
(посада, прізвище, ініціали)

члени Комісії: _____
(посада, прізвище, ініціали)

обстежено _____ за адресою: _____
(житлове приміщення / будинок / квартиру)

з метою визначення його/її технічного стану в присутності власника/осо-
би, що проживає у житловому приміщенні/будинку/ квартирі _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

що належить йому / їй / користується житловим приміщенням / будинком/
квартирою на підставі _____
(назва документа на право власності/право користування)

На день обстеження приміщення/будинку/квартири Комісія встановила
такі пошкодження: _____

Обсяг заподіяної шкоди: _____

Висновок за результатами обстеження: _____

*(зруйноване, придатне або непридатне для проживання тощо; із зазначенням
причини зруйнування чи непридатності для проживання)*

Члени Комісії: _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

_____

_____

_____

¹ Постанова КМУ № 505 від 01.10.2014 р. зі змінами.

Зразок заяви у порядку звернення громадян

Кому _____
(найменування адресата, адреса, телефон)

Від кого _____
(ПІБ, адреса, телефон)

ЗАЯВА

Я, (ПІБ) _____, перебуваю на обліку як ВПО та отримую адресну допомогу.

Однак у травні 2019 р. допомога на мій рахунок не надійшла з незрозумілих для мене підстав.

ПРОШУ:

1. Надати письмово інформацію щодо підстав невиклати адресної допомоги у травні 2019 р.

2. Відповідь прошу надати письмово у встановлений законодавством строк особисто на руки або надіслати поштою на адресу _____
(зазначається адреса)

Дата

Підпис

ПІБ особи

Важливо! У тексті заяви необхідно викласти основні факти (коротко) щодо ситуації, з приводу якої Ви звертаєтесь. Також викладається конкретне прохання до відповідного органу: сплатити кошти, повідомити інформацію, надати рішення тощо.

Зразок заяви до суду про встановлення факту народження

ДО СУДУ: Найменування суду
Адреса

ЗАЯВНИК: Громадянка/нин України ПІБ
___.___. року народження.
Паспорт серія ___ номер ____, виданий
___.___. року _____ УМВС України в ____.
Реєстраційний номер облікової картки
платника податків: _____
Зареєстрована/ний за адресою:
_____
Фактично мешкаю: _____
Засоби зв'язку:
Поштова адреса: _____
Адреса електронної пошти: _____
Телефон: _____

ЗАІНТЕРЕСОВАНА Відділ державної реєстрації актів
ОСОБА: громадянського стану _____
Засоби зв'язку:
Поштова адреса: _____
Адреса електронної пошти: _____
Телефон: _____

ЗАЯВА

(в порядку окремого провадження ст. 317 ЦПК України) про встановлення факту народження дитини

___.___. року в _ (населений пункт, розташований на ТОТ України) народилася дитина (стать) ___, від батьків, що перебувають у шлюбі: матері: __ ПІБ, ___.___. року народження, громадянки ___; батька: __ ПІБ, ___.___. року народження, громадянина ___.

Відповідно до положень статей 145–147 СК України дитині визначено прізвище, ім'я та по батькові: _____ (прізвище, ім'я, по батькові народженої дитини).

Шлюб батьків зареєстровано відповідно до свідоцтва про шлюб від ___.___. року, серії _ №__.

Єдиними наявними документами, що підтверджують факт народження дитини на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях відповідно до Закону України «Про особливості державної політики

із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» від 18 січня 2018 р. №2268-VIII (далі – Закон №2268-VIII), є:

- медична довідка про народження від ___ року, серії _ № _;
- свідоцтво про народження від ___ року, серії _ № _;

що видані медичними закладами, органами реєстрації та іншими незаконними органами (установами), що знаходяться на ТОТ України (копії додаються).

Відповідно до ст. 1 Закону №2268-VIII «...тимчасово окупованими територіями у Донецькій та Луганській областях на день ухвалення цього Закону визнаються частини території України, в межах яких збройні формування Російської Федерації та окупаційна адміністрація Російської Федерації встановили та здійснюють загальний контроль, а саме:

- 1) сухопутна територія та її внутрішні води у межах окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської областей;
- 2) внутрішні морські води, прилеглі до сухопутної території, визначеної пунктом 1 цієї частини;
- 3) надра під територіями, визначеними пп. 1 і 2 цієї частини, та повітряний простір над цими територіями.

Межі та перелік районів, міст, селищ і сіл, частин їх територій, тимчасово окупованих у Донецькій та Луганській областях, визначаються Президентом України за поданням Міністерства оборони України, підготовленим на основі пропозицій Генерального штабу Збройних Сил України...».

Статтею 2 Закону №2268-VIII передбачено, що «...діяльність збройних формувань Російської Федерації та окупаційної адміністрації Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, що суперечить нормам міжнародного права, є незаконною, а будь-який виданий у зв'язку з такою діяльністю акт є недійсним і не створює жодних правових наслідків, крім документів, що підтверджують факт народження або смерті особи на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях, які додаються відповідно до заяви про державну реєстрацію народження особи та заяви про державну реєстрацію смерті особи...».

Станом на липень 2020 р. зміни до Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» від 1 липня 2010 р. № 2398-VI та наказу Міністерства юстиції України «Про затвердження Правил державної реєстрації актів громадянського стану в Україні» від 18 жовтня 2000 р. № 52/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 18 жовтня 2000 р. за № 719/4940, щодо реєстрації факту народження дитини на підставі документів, виданих на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях, не внесені.

Наказом Міністерства юстиції України «Про затвердження Правил державної реєстрації актів громадянського стану в Україні» від 18 жовтня 2000 р. № 52/5, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 18 жовтня 2000 р. за № 719/4940, визначено, що державна реєстрація народження на підставі рішення суду про встановлення факту народження на тимчасово окупованій території України проводиться відділом державної реєстрації актів цивільного стану за місцем ухвалення рішення суду в день надходження копії такого рішення або будь-яким відділом державної реєстрації актів цивільного стану в день її пред'явлення заявником.

Отже, отримати документи, що підтверджують факт народження за зразками чинного законодавства України, здійснити реєстрацію факту народження дитини та отримати відповідне свідоцтво про народження без рішення суду не є можливим.

Установлення факту народження в судовому порядку необхідно для подальшої реєстрації цього факту в органах державної реєстрації актів цивільного стану та отримання відповідного документа – свідоцтва про народження – згідно з чинним законодавством України.

Законом №2268-VIII ч. 1 ст. 5 Закону України «Про судовий збір» (Відомості Верховної Ради України, 2012 р., № 14, ст. 87 із наступними змінами) доповнено п. 21 такого змісту:

«21) заявники – у справах за заявами про встановлення фактів, що мають юридичне значення, поданих у зв'язку із збройною агресією, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією території України, надзвичайними ситуаціями природного чи техногенного характеру, що призвели до вимушеного переселення з тимчасово окупованих територій України, загибелі, поранення, перебування в полоні, незаконного позбавлення волі або викрадення, а також порушення права власності на рухоме та/або нерухоме майно».

Факт реєстрації народження відповідно до ст. 317 ЦПК України є таким, що має юридичне значення, і заява подається у зв'язку з тимчасовою окупацією частини Донецької та Луганської областей.

Відповідно до вимог ЦПК України підтверджую, що мною не подано інших заяв про встановлення факту народження з тим самим предметом із тих самих підстав.

Згідно з ч. 2 ст. 317 ЦПК України справи про встановлення факту народження або смерті особи на тимчасово окупованій території, визначеній Верховною Радою України, розглядаються невідкладно з моменту надходження відповідної заяви до суду.

Відповідно до листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 11 квітня 2017 р. № 9-697/0/-17 термін «невідкладно» розуміється як розгляд справи в пріоритетному, першочерговому

порядку, що означає розгляд заяви відразу після передання її у провадження конкретного судді. При цьому першочерговий порядок розгляду справи означає її розгляд раніше інших справ.

На підставі вищевикладеного, керуючись положеннями статей 293, 315–317, 430 ЦПК України,

ПРОШУ СУД:

1. Прийняти та розглянути цю заяву в порядку окремого провадження відповідно до особливостей провадження у справах про встановлення факту народження на тимчасово окупованій території України.

2. Звільнити Заявника від сплати судового збору на підставі п. 21 ст. 5 Закону України «Про судовий збір».

3. Установити факт народження дитини _____ (прізвище, ім'я, по батькові дитини) в _____ (місце народження, населений пункт, що розташований на тимчасово окупованій території України) ____ року народження, від батьків: матері: __ ПІБ, ____ року народження, громадянки __; батька: __ ПІБ, ____ року народження, громадянина __ з метою подальшої реєстрації в органах державної реєстрації актів цивільного стану та отримання відповідного свідоцтва про народження.

4. Допустити негайне виконання рішення суду в цій справі.

До заяви додаю:

1. Копію паспорта громадянина України (батька) на __ арк.

2. Копію паспорта громадянки України (матері) на __ арк.

3. Копію ІПН на __ арк.

4. Копію свідоцтва про одруження батьків на __ арк.

5. Копію меддовідки про народження (незаконний документ) на __ арк.

6. Копію свідоцтва про народження (незаконний документ) на __ арк.

7. Відмову органу РАЦСу в реєстрації факту народження.

8. Копію заяви та копії всіх доданих до неї документів відповідно до кількості заінтересованих осіб на ____ арк.

Дата _____ Підпис _____ / _____

Зразок заяви до суду про видачу судового наказу про стягнення аліментів на утримання дитини

ДО СУДУ: Найменування суду
Адреса

ЗАЯВНИК: Громадянка/нин України ПІБ
___. ___. ___. року народження.
Паспорт серія ___ номер ____, виданий
___. ___. ___. року _____ УМВС України в _____.
Реєстраційний номер облікової картки
платника податків: _____
Зареєстрована/ний за адресою:
_____
Фактично мешкаю: _____.
Засоби зв'язку:
Поштова адреса: _____.
Адреса електронної пошти: _____.
Телефон: _____

БОРЖНИК: Громадянка/нин України ПІБ,
___. ___. ___. року народження.
Паспорт серія ___ номер ____, виданий
___. ___. ___. року _____ УМВС України в _____.
Реєстраційний номер облікової картки
платника податків: _____
Зареєстрована/ний за адресою:
_____
Фактично мешкаю: _____.
Засоби зв'язку:
Поштова адреса: _____.
Адреса електронної пошти: _____.
Телефон: _____

ЗАЯВА

про видачу судового наказу про стягнення аліментів на утримання дитини

___. ___. ___. року ПІБ (дошлюбне прізвище ___) (далі за текстом – «Заявник») зареєструвала/зареєстрував шлюб з ПІБ (дошлюбне прізвище ___) (далі за текстом – «Боржник»), про що було видано свідоцтво про шлюб серії __ номер ____ від __ квітня ____ року Відділом реєстрації актів громадянського стану _____ управління юстиції _____ (копія додається), і проживала/про-

живав з ним/нею однією сім'єю до ____ року (встановлено Рішенням ____ суду від ____ року в справі №____ про розірвання шлюбу, копія додається).

На даний час Боржник проживає:_____.

Від даного шлюбу у сторін є дитина: ПІБ, ____ року народження, свідоцтво про народження серії ____ номер _____ від ____ року, видане Відділом реєстрації актів громадянського стану ____ управління юстиції ____ (копія додається), яка на даний момент проживає разом із Заявником за адресою: _____.

Проживання дитини з одним із батьків не позбавляє обох батьків від права спілкування з дитиною та обов'язку виховувати дітей, піклуватися про них та матеріально їх забезпечувати.

Заявник не має наміру перешкоджати Боржнику в здійсненні його прав та обов'язків щодо їх дитини.

Згідно з Рішенням ____ суду від ____ року в справі №____ про розірвання шлюбу шлюб між Заявником та Боржником було розірвано. Дата набрання законної сили____.

Відповідно до ст. 3 Конвенції про права дитини від 20 листопада 1989 р. (ратифікована постановою Верховної Ради України від 27 лютого 1991 р. № 789-XII і набула чинності для України 27 вересня 1991 р.) в усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини.

А відповідно до ст. 27 цієї Конвенції держави-учасниці визнають право кожної дитини на рівень життя, необхідний для фізичного, розумового, духовного, морального і соціального розвитку дитини.

Відповідно до ч. 2, ч. 3 ст. 150 СК України батьки зобов'язані піклуватися про здоров'я дитини, її фізичний, духовний та моральний розвиток. Батьки зобов'язані забезпечити здобуття дитиною повної загальної середньої освіти, готувати її до самостійного життя.

Таким чином, дитині в будь-якому разі повинен бути забезпечений належний рівень життя, необхідний для фізичного, розумового, духовного, морального і соціального розвитку дитини.

Такий рівень Заявник не зможе забезпечити самостійно, тому Боржник – батько/мати, який/яка здоровий/здорова та працездатний/працездатна, зможе рівною мірою із Заявником забезпечувати потреби дитини. Оскільки Боржник не надавав зароблені кошти на потреби сім'ї, в тому числі дитині, у Заявника є підстави вважати, що Боржник і в подальшому в добровільному порядку буде ухилятися від постійного матеріального утримання дитини, тобто сплати аліментів. Відповідно до ст. 180 СК України батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею повноліття.

Відповідно до п. 17 постанови Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006 р. №3 «Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів» за відсутності домовленості між батьками про сплату аліментів на дитину той із них, з ким вона проживає, вправі звернутися до суду з відповідним позовом.

Згідно з ч. 3 ст. 181 СК України за рішенням суду кошти на утримання дитини (аліменти) присуджуються у частці від доходу її матері, батька або у твердій грошовій сумі за вибором того з батьків або інших законних представників дитини, разом з яким проживає дитина.

Відповідно до ст. 183 СК України частка заробітку (доходу) матері, батька, яка буде стягуватися як аліменти на дитину, визначається судом (ч. 1), той із батьків або інших законних представників дитини, разом з яким проживає дитина, має право звернутися до суду із заявою про видачу судового наказу про стягнення аліментів у розмірі на одну дитину – однієї чверті... заробітку (доходу) платника аліментів, але не більше десяти прожиткових мінімумів на дитину відповідного віку (ч. 5).

Відповідно до ст. 184 СК України суд за заявою одержувача визначає розмір аліментів у твердій грошовій сумі (ч. 1), той із батьків або інших законних представників дитини, разом з яким проживає дитина, має право звернутися до суду із заявою про видачу судового наказу про стягнення аліментів у розмірі 50 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку (ч. 3).

Згідно з ч. 2 ст. 182 СК України розмір аліментів має бути необхідним та достатнім для забезпечення гармонійного розвитку дитини. Розмір аліментів на дитину відповідного віку становить... .

Відповідно до ч. 1 ст. 191 СК України аліменти на дитину присуджуються за рішенням суду від дня пред'явлення позову, а в разі подання заяви про видачу судового наказу – із дня подання такої заяви.

Частиною 1 ст. 28 ЦПК України передбачено, що позови про стягнення аліментів, збільшення їх розміру, оплату додаткових витрат на дитину, стягнення неустойки (пені) за прострочення сплати аліментів, індексацію аліментів, зміну способу їх стягнення, про визнання батьківства відповідача, позови, що виникають з трудових правовідносин, можуть пред'являтися також за зареєстрованим місцем проживання чи перебування позивача. Законом України «Про забезпечення прав та свобод внутрішньо переміщених осіб» у ст. 5 визначено, що Довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи засвідчує місце проживання внутрішньо переміщеної особи на період наявності підстав, зазначених у ст. 1 цього Закону. Відповідно до Довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи від __. __. __ року за номером ____

(копія додається) місцем проживання Заявника та дитини є наступна адреса:
_____.

Відповідно до Закону України «Про судовий збір» (п. 3 ч. 1 ст. 5) від сплати судового збору під час розгляду справи в усіх судових інстанціях звільняються: ...позивачі – у справах про стягнення аліментів, збільшення їх розміру, оплату додаткових витрат на дитину, стягнення неустойки (пені) за прострочення сплати аліментів, індексацію аліментів чи зміну способу їх стягнення, а також заявники у разі подання заяви щодо видачі судового наказу про стягнення аліментів.

На підставі викладеного та відповідно до ст. 180, ч. 3 ст. 181, ст. 182; ч. 1, ч. 5 ст. 183, ст. 184, ч. 1 ст. 191 СК України, керуючись статтями 28, 160–173 ЦПК України, ст. 5 Закону України «Про судовий збір»,

ПРОШУ:

1. Прийняти заяву до розгляду.

2. Видати судовий наказ, яким стягнути з Боржника _____, _____. року народження, паспорт серія __ номер _____, виданий ____ року _____, реєстраційний номер облікової картки платника податків: _____ аліменти на утримання неповнолітньої дитини _____, _____. року народження, в розмірі 1/4 частини від всіх видів заробітку, але не менше прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку та не більше десяти прожиткових мінімумів на дитину відповідного віку, починаючи з дня пред'явлення заяви і до досягнення дитиною повнолітнього віку.

3. Відповідно до ст. 430 ЦПК України допустити негайне виконання наказу у межах сплати платежу за один місяць.

Додатки:

1. Копія паспорта заявника.

2. Копія реєстраційного номера облікової картки платника податків заявника.

3. Копія паспорта боржника (за наявності).

4. Копія реєстраційного номера облікової картки платника податків (за наявності).

5. Копія свідоцтва про шлюб.

6. Копія свідоцтва про народження.

7. Копія рішення _____ від _____. року в справі № _____ про розірвання шлюбу.

8. Копія довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи від _____. року за номером ____.

9. Копія довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи від _____. року за номером ____.

Дата _____

Підпис _____/_____

Зразок заяви про відновлення втраченого судового провадження

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС: Громадянка/нин України ПІБ
_____. року народження.
Паспорт серія ____ номер____, виданий
____. року _____ УМВС України в ____.
Реєстраційний номер облікової картки
платника податків: _____
Зареєстрована/ний за адресою:
_____
Фактично мешкаю: _____.
Засоби зв'язку:
Поштова адреса: _____.
Адреса електронної пошти: _____.
Телефон: _____

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС: Громадянка/нин України ПІБ
_____. року народження.
Паспорт серія ____ номер____, виданий
____. року _____ УМВС України в ____.
Реєстраційний номер облікової картки
платника податків: _____
Зареєстрована/ний за адресою:
_____
Фактично мешкаю: _____.
Засоби зв'язку:
Поштова адреса: _____.
Адреса електронної пошти: _____.
Телефон: _____

ЗАЯВА

про відновлення втраченого судового провадження

Я, ПІБ _____, ____ року народження, є громадянкою/громадянином України та маю правовий статус внутрішньо переміщеної особи, що підтверджується відповідними документами.

У провадженні _____ (найменування суду) знаходилась справа № _____ за позовом ПІБ _____, ____ року народження до ПІБ _____, ____ року народження про стягнення на утримання ПІБ _____, ____ року народження, аліментів у розмірі _____, щомісячно, починаючи з _____ і до досягнення дитиною повноліття.

Рішенням _____ (найменування суду) позов ПІБ _____, _____ року народження до ПІБ _____, _____ року народження було задоволено.

У Єдиному державному реєстрі судових рішень відповідне рішення _____ (найменування суду), яке було прийнято у справі _____ від _____ року, відсутнє.

Підтвердженням факту розгляду та вирішення _____ (найменування суду) від _____ року є копія _____ (найменування документів, які є в наявності).

На теперішній час у заявника виникла необхідність отримати рішення та дублікат виконавчого листа про стягнення аліментів з відповідача для відновлення втраченого виконавчого провадження.

ПІБ _____, _____ року народження, аліменти не сплачує, у зв'язку з чим дитина має право на отримання тимчасової державної допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, яку можна отримати, тільки відновивши виконавче провадження по справі.

Згідно з п. 2 Порядку призначення та виплати тимчасової державної допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 лютого 2006 р. № 189, тимчасова допомога призначається у разі, коли: *рішення суду про стягнення аліментів з одного з батьків не виконується* у зв'язку з ухиленням від сплати аліментів або відсутності у боржника коштів та іншого майна, на які за законом може бути звернено стягнення.

Згідно з п. 6 Порядку для призначення тимчасової допомоги одержувач подає Управлінню за місцем проживання (перебування): *рішення суду (виконавчий лист) про стягнення з одного з батьків аліментів на дитину; довідку державної виконавчої служби, що підтверджує факт несплати аліментів одним з батьків протягом шести місяців, що передують місяцю звернення.*

Відповідно до ст. 488 ЦПК України відновлення втраченого повністю або частково судового провадження в цивільній справі, закінченій ухваленням рішення або у якій провадження закрито, проводиться у порядку, встановленому цим Кодексом.

Стаття 489 ЦПК України визначає, що втрачене судове провадження у цивільній справі може бути відновлене за заявою учасника справи або за ініціативою суду.

Згідно зі ст. 490 ЦПК України заява про відновлення втраченого судового провадження подається до суду, який розглядав справу як суд першої інстанції.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 1085-р від 7 листопада 2014 р. затверджено перелік населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, до яких належить в тому числі _____.

Згідно із розпорядженням Кабінету Міністрів України за № 1275-р від 2 грудня 2015 р. місто _____ входить до переліку населених пунктів, на території яких здійснювалась антитерористична операція.

Відповідно до розпорядження Вищого спеціалізованого суду _____ від _____ (вибрати необхідне розпорядження за посиланням: <https://court.gov.ua/ato/>) справи, підсудні _____ (найменування суду), вирішуються _____ (найменування суду).

Згідно зі ст. 495 ЦПК України у справі про відновлення втраченого провадження заявник звільняється від оплати судових витрат.

Прошу розглянути справу за моєї відсутності у зв'язку з тим _____ (аргументація).

На підставі викладеного та керуючись статтями 488–495 ЦПК України,

ПРОШУ:

1. Відновити втрачене судове провадження по цивільній справі за позовом ПІБ _____, _____ року народження до ПІБ _____, _____ року народження про стягнення на користь ПІБ _____, року народження _____ на утримання ПІБ _____, _____ року народження, аліменти у розмірі _____ щомісячно, починаючи з _____ року і до повноліття дитини.

2. Видати дублікат виконавчого листа по справі.

Додатки:

1. Копія паспорта.
2. Копія Довідки про взяття на облік ВПО.
3. Копія свідоцтва про народження дитини.
4. Копія свідоцтва про розірвання шлюбу.
5. Копія заяви з додатками.

Дата _____ Підпис _____/_____

Зразок клопотання до суду про звільнення від сплати судового збору

ДО СУДУ: Найменування
Адреса

ПОЗИВАЧ: Громадянка/нин України ПІБ
... року народження.
Паспорт серія ___ номер ____, виданий
... року _____ УМВС України в ____.
Реєстраційний номер облікової картки
платника податків: _____
Зареєстрована/ний за адресою:
_____
Фактично мешкаю: _____.
Засоби зв'язку:
Поштова адреса: _____.
Адреса електронної пошти: _____.
Телефон: _____

КЛОПОТАННЯ про звільнення від сплати судового збору

Мною, _____, подано позовну заяву «про визнання бездіяльності суб'єкта владних повноважень протиправною та зобов'язання вчинити певні дії» до (зазначити Відповідача).

Відповідно до ст. 44 Кодексу адміністративного судочинства України передбачено, що особи, які беруть участь у справі, мають певні права, в тому числі право заявляти клопотання.

Згідно з положенням ст. 8 Закону України «Про судовий збір» та ст. 133 КАС України, враховуючи майновий стан сторони, суд може своєю ухвалою відстрочити або розстрочити сплату судового збору на певний строк, але не довше ніж до ухвалення судового рішення у справі. Суд може *зменшити розмір судового збору або звільнити від його сплати* на підставі, зазначеній у частині першій цієї статті.

Позивач має статус внутрішньо переміщеної особи, подання зазначеного позову прямо пов'язано з правом на соціальні гарантії та соціальний захист. Позов стосується права позивача на фінансову стабільність та забезпеченість достатнього життєвого рівня.

У зв'язку з прийняттям відповідачем оскаржуваного рішення позивача позбавлено засобів для існування.

Сплата судового збору є «непосильною» сумою для позивача, адже на теперішній час фінансову підтримку надають родичі та близькі.

Ураховуючи вищевикладене та керуючись ст. 44 Кодексу адміністративного судочинства України, ч. 2 ст. 8 Закону України «Про судовий збір», –

ПРОШУ:

Звільнити мене, _____ (ПІБ), _____ року народження, реєстраційний номер облікової картки платника податків: _____, від сплати судового збору у справі за позовною заявою «про визнання бездіяльності суб'єкта владних повноважень проти-правною та зобов'язання вчинити певні дії» до (зазначити Відповідача), код ЄДРПОУ: _____, про що винести відповідну ухвалу.

Додаток:

Копія довідки про доходи від _____ року на 1 арк.

Дата _____ Підпис _____/_____

СУДОВА ПРАКТИКА

До розділу

«Деякі питання здійснення соціальних виплат ВПО»

У червні 2016 р. КМУ Постановою № 365 «Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам» затвердив нові умови для реалізації внутрішньо переміщеними особами права на соціальне та/або пенсійне забезпечення.

Позиція органів судової влади стосовно Постанови КМУ № 365 від 8 червня 2016 р.

Станом на липень 2020 р. – 19 251 рішень, із них 15 920 рішень у першій інстанції, із них 14 519 рішень щодо невиконання пенсії (позов задоволено – 9233 рішення, позов задоволено частково – 4759 рішень).

Аналіз судових рішень свідчить, що в 90 % позиція судів першої та другої інстанцій полягає в тому, що: Кабінету Міністрів Конституцією України НЕ надано право на обмеження конституційних прав громадян.

Станом на липень 2020 р. в Єдиному державному реєстрі судових рішень за відповідними критеріями пошуку знайдено інформацію про прийняття Верховним Судом 74 позитивних рішень¹ у справах щодо забезпечення права внутрішньо переміщених осіб щодо виплати належної громадянам відповідної пенсії, інших видів соціальних виплат та допомоги відповідно до встановлених правил нормативно-правовими актами вищої юридичної сили – законів, без врахування положень Постанови № 365. Усі означені судові рішення стосуються здійснення права внутрішньо переміщених осіб на отримання пенсійних виплат.

Так, Верховний Суд у своїх рішеннях зазначає про таке:

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» має вищу юридичну силу, ніж Постанова Кабінету Міністрів України № 365 від 8 червня 2016 р., якою затверджено Порядок здійснення контролю за проведнням соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам за місцем їх фактичного проживання/перебування, а тому його норми мають бути пріоритетними до спірних правовідносин².

¹ Критерії пошуку: Пошук за контекстом: Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам/Постанова 365/ Постанова №365 пенсія внутрішньо переміщені особи; Форма судового рішення: Постанова, Рішення.

² Номери справ 263/7763/17; 243/8033/17; 415/4313/17; 234/11095/17; 234/11937/17; 219/9003/17; 582/1001/17; 415/4918/17; 233/3903/17; 243/6401/17; 243/4732/17; 408/2863/17-а; 428/6025/17 та ін.

2. Встановлення у статті 49 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» підстави припинення та поновлення виплати пенсії. Зазначений перелік підстав для припинення виплати пенсії розширеному тлумаченню не підлягає¹.

3. Згідно з частиною другою статті 2 Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» реєстрація місця проживання чи місця перебування особи або її відсутність не може бути умовою реалізації прав і свобод, передбачених Конституцією, законами чи міжнародними договорами України, або підставою для їх обмеження. Таким чином, держава зобов'язана гарантувати громадянам право на соціальний захист, а обмеження цього права можливо лише на підставі законів, що приймаються Верховною Радою України².

4. За змістом конституційних норм Кабінет Міністрів України не наділений правом вирішувати питання, які належать до виключної компетенції Верховної Ради України, так само як і приймати правові акти, які підмінюють або суперечать законам України. Згідно з пунктом 6 частини першої статті 92 Конституції України виключно законами України визначаються, зокрема, форми і види пенсійного забезпечення. У преамбулі до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» зазначено, що зміна умов і норм загальнообов'язкового державного пенсійного страхування здійснюється виключно шляхом внесення змін до цього Закону. Конституційне поняття «Закон України», на відміну від поняття «законодавство України», не підлягає розширеному тлумаченню, це – нормативно-правовий акт, прийнятий Верховною Радою України в межах повноважень. Зміни до закону вносяться за відповідно встановленою процедурою Верховною Радою України шляхом прийняття закону про внесення змін. Нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України є підзаконними, а тому не можуть обмежувати права громадян, які встановлено законами³.

5. Припиняючи виплати пенсії за відсутності передбачених законами України підстав, порушується право на отримання пенсії. При цьому право на отримання пенсії є об'єктом захисту за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод⁴.

---

¹ Номери справ 428/6579/17; 233/4008/17; 233/4105/17; 263/7763/17; 243/8033/17; 415/4313/17; 234/11095/17; 234/11937/17; 219/9003/17; 415/4918/17; 582/1001/17; 233/3903/17; 425/1459/17; 243/6821/17; 644/6336/17; 243/6401/17; 243/4732/17; 235/4162/17; 243/6815/17; 573/1759/17; 408/2858/17-а; 225/3766/17; 234/12389/17; 243/6383/17; 243/6396/17; 591/5261/17; 263/7764/17; 233/3657/17 та ін.

² Номери справ 233/4008/17; 243/7507/17; 242/3044/17; 591/5261/17; 408/2863/17-а; 428/6025/17 та ін.

³ Номери справ 805/402/18-а та ін.

⁴ Номери справ 219/10988/16-а; 219/50/17; 310/8366/16-а (2-а/310/710/16); 243/7306/17 та ін.

6. З огляду на практику Європейського суду з прав людини припинення виплати пенсії на підставах, передбачених Постановою КМУ № 365 від 8 червня 2018 р., мають дискримінаційний характер, оскільки обмеження права на отримання пенсії відбувається за ознакою місця проживання. Відповідно до практики Європейського суду з прав людини право громадянина на призначення пенсії не може бути пов'язано з такою умовою, як постійне місце проживання або реєстрація місця проживання, а держава відповідно до конституційних принципів зобов'язана гарантувати це право незалежно від того, де проживає особа, пенсія якій призначена¹.

Окремо слід наголосити на рішенні Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду в справі № 646/6250/17, відповідно до якого адміністративний суд не може застосовувати шестимісячний строк звернення до адміністративного суду у справах з вимогами, пов'язаними з виплатою компенсаторної складової доходу, та у справах з вимогами, пов'язаними з виплатою інших складових доходу та доходу в цілому, до якого належить пенсія у разі порушення органом, що призначає і виплачує пенсію, законодавства про пенсійне забезпечення.

У квітні 2018 р. Постанова КМУ № 365 зазнала змін, які визначили, що орган, який здійснює соціальні виплати, на підставі рішення комісії призначає (відновлює) таку соціальну виплату з місяця, у якому надійшла заява ВПО. Суми соціальних виплат, які не виплачені за минулий період, обліковуються в органі, що здійснює соціальні виплати, та виплачуються на умовах окремого порядку, визначеного Кабінетом Міністрів України. Але до цього моменту окремого порядку так і не визначено, тому фактично всі соціальні виплати, у тому числі пенсія за минулий період, не сплачуються, отримати їх можливо тільки в судовому порядку.

Такі зміни з травня 2018 р. потягнули низку судових позовів переважно до Управління Пенсійного фонду України.

Відповідно до інформації з Єдиного державного реєстру судових рішень за запитом «суми соціальних виплат, які не виплачені за минулий період, обліковуються в органі, що здійснює соціальні виплати, та виплачуються на умовах окремого порядку, визначеного Кабінетом Міністрів України» **знайдено 5 620 рішень** станом на липень 2020 р.

Проведений аналіз дає можливість стверджувати про однозначність позиції судів. Особливу увагу слід приділити рішенням судів апеляційних інстанцій.

Так, *Перший апеляційний адміністративний суд* своєю Постановою у справі № 360/3966/18 визначив таке:

---

¹ Номери справ 521/11358/17; 408/3321/17-а та ін.

«Внаслідок відсутності порядку та механізму виплати особі пенсії за минулий період виникає правова невизначеність щодо змісту обов'язку держави по виплаті такої заборгованості. Така невизначеність створює умови для свавілля з боку держави, що є несумісним з принципом верховенства права. Взявши на себе обов'язок із виплати особі пенсії за минулий період (стаття 46 Закону № 1058-IV), але при цьому не визначивши певного порядку, держава допустила недобросовісність. Щоправда, ця недобросовісність була допущена урядом, а не відповідачем. Незважаючи на це, носієм обов'язку перед особою виступає держава в цілому. Оскільки у відносинах виконання цього обов'язку державу представляють органи, які уповноважені на нарахування та виплату пенсії, то саме вони повинні нести відповідальність від імені держави.

З огляду на викладене, колегія суддів доходить висновку, що припинення з 1 квітня 2017 р. виплати позивачу раніше призначеної пенсії здійснено відповідачем за відсутності підстав, передбачених частиною першою статті 49 Закону № 1058-IV, або підстав, передбачених іншим законом, а отже, дії відповідача є протиправними. Таким чином, суми пенсії, не виплачені позивачу з вини відповідача, мають бути виплачені йому за минулий час без обмеження будь-яким строком».

У свою чергу, у Постанові у справі № 360/4448/18 та у справі № 360/3938/18 суд зазначає:

«Конституційний Суд України у своїх рішеннях № 20-рп/2011 від 26 грудня 2011 року та № 2-рп-99 від 2 березня 1999 року висловив позицію, згідно з якою Кабінет Міністрів України є органом, який забезпечує проведення державної політики у соціальній сфері, повноважний вживати заходів щодо забезпечення прав і свобод людини та проводити політику у сфері соціального захисту.

Згідно з пунктом 6 частини першої статті 92 Конституції України виключно законами України визначаються, зокрема, форми і види пенсійного забезпечення.

Особливу увагу варто звернути на те, що у преамбулі до Закону № 1058-IV зазначено, що зміна умов і норм загальнообов'язкового державного пенсійного страхування здійснюється виключно шляхом внесення змін до цього Закону.

*Колегією суддів встановлено, що **жодні зміни у вказаному Законі з приводу особливостей виплати заборгованості пенсіонерам, які є внутрішньо переміщеними особами, Верховною Радою не приймались**».*

П'ятий апеляційний адміністративний суд своєю Постановою у справі № 420/6270/18 визнав бездіяльність управління Пенсійного фонду та відзначив:

«...право на певні суми соціальних виплат, у тому числі у разі їх невиклати, є втручанням у право на мирне володіння майном (п. 34 рішення ЄСПЛ у справі

“Суханов та Ільченко проти України” (заяви № 68385/10 та 71378/10), рішення набуло статусу остаточного від 26 вересня 2014 року».

Слід відзначити, що в усіх цих справах суди приймали рішення на користь громадян і зобов'язували виплатити суми, що не були отримані за минулий період.

Тому звернення до суду за захистом своїх прав у даному випадку – дієвий і, на жаль, єдиний механізм повернення сум соціальних виплат за минулий час.

До розділу «Щомісячна грошова адресна допомога ВПО для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг»

За останні кілька років почастишали випадки притягнення до кримінальної відповідальності ВПО за статтею 190 КК України (заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою (шахрайство)). До кримінальної відповідальності за цією статтею держава притягає тих ВПО, у яких є переплати за адресною допомогою, у зв'язку із поданням неправдивих даних.

У різний період у п. 6 Постанови КМУ № 505 були встановлені різні обмеження на отримання адресної допомоги:

– **в період з 7 жовтня 2014 р. по 23 квітня 2015 р.:**

1) будь-хто з членів сім'ї має у володінні житлове приміщення, розташоване в регіонах, відмінних від тимчасово окупованої території України та районів проведення АТО;

2) у володінні сім'ї є два або більше транспортних засоби, що підлягають державній реєстрації та обліку в Державтоінспекції (автобусів, вантажних і легкових автомобілів). При цьому не враховувалися транспортні засоби, отримані або придбані на пільгових умовах через уповноважені органи, а також транспортні засоби вітчизняного виробництва, які перебувають в експлуатації протягом більш ніж 10 років з дати випуску, та інші транспортні засоби, що знаходяться в експлуатації протягом більш як 15 років з дати випуску;

3) хто-небудь з членів сім'ї має на депозитному банківському рахунку кошти в сумі, що перевищує 10-кратний розмір прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб;

– **в період з 24 квітня 2014 р. по 9 вересня 2015 р.:**

1) будь-хто з членів сім'ї має у власності житлове приміщення, розташоване у регіонах, відмінних від тимчасово окупованої території України і районів проведення АТО;

2) без змін;

3) без змін;

– **в період з 9 вересня 2015 р. по 3 червня 2017 р.:**

1) будь-хто з членів сім'ї має у власності житлове приміщення, розташоване в регіонах, відмінних від тимчасово окупованої території України, районів проведення АТО і населених пунктів, розташованих на лінії зіткнення;

2) будь-хто з членів сім'ї має на депозитному банківському рахунку кошти в сумі, що перевищує 10-кратний розмір прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб;

– в період з 3 червня 2017 р. по 7 липня 2017 р.:

1) будь-хто із членів сім'ї має у власності житлове приміщення/частину житлового приміщення, що розташоване в інших регіонах, ніж тимчасово окупована територія України, населених пунктах, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та населених пунктах, що розташовані на лінії зіткнення, крім житлових приміщень, які непридатні для проживання, що підтверджується відповідним актом технічного стану;

2) без змін;

– в період з 7 липня 2017 р. по 16 вересня 2017 р.:

1) будь-хто із членів сім'ї (крім сімей, до складу яких входять військово-службовці з числа ВПО, які захищають незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України та беруть безпосередню участь в АТО, забезпечують її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах АТО) має у власності житлове приміщення/частину житлового приміщення, яке розташоване в інших регіонах, ніж тимчасово окупована територія України, населених пунктах, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та населених пунктах, які розташовані на лінії зіткнення, крім житлових приміщень, які непридатні для проживання, що підтверджується відповідним актом технічного стану;

2) без змін;

– в період з 16 вересня 2017 р. по 8 вересня 2018 р.:

1) будь-хто з членів сім'ї (крім сімей, до складу яких входять військово-службовці з числа ВПО, які захищають незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України та беруть безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпечують її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах АТО) має у власності житлове приміщення/частину житлового приміщення, що розташоване в інших регіонах, ніж тимчасово окупована територія України, населених пунктах, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та населених пунктах, що розташовані на лінії зіткнення, крім житлових приміщень, які непридатні для проживання, що підтверджується відповідним актом технічного стану;

2) будь-хто з членів сім'ї має на депозитному банківському рахунку (рахунках) кошти у сумі, що перевищує 25-кратний розмір прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб;

– в період з 5 вересня 2018 р. по 14 вересня 2019 р.:

1) будь-хто із членів сім'ї (крім сімей, до складу яких входять військово-службовці з числа ВПО, які захищають незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України та беруть безпосередню участь у заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Росій-

ської Федерації) має у власності житлове приміщення/частину житлового приміщення, яке розташоване в інших регіонах, ніж тимчасово окуповані території у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополь, населені пункти, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та населених пунктах, які розташовані на лінії зіткнення, крім житлових приміщень, які непридатні для проживання, що підтверджується відповідним актом технічного стану;

2) будь-хто з членів сім'ї має на депозитному банківському рахунку (рахунках) кошти у сумі, яка перевищує 25-кратний розмір прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб;

– в період з 14 серпня 2019 р. по теперішній час:

1) будь-хто із членів сім'ї (крім сімей, до складу яких входять військово-службовці з числа ВПО, які захищають незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України та беруть безпосередню участь у заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації) має у власності житлове приміщення/частину житлового приміщення, яке розташоване в інших регіонах, ніж тимчасово окуповані території у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополь, населені пункти, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та населених пунктах, які розташовані на лінії зіткнення, крім житлових приміщень, які непридатні для проживання, що підтверджується відповідним актом технічного стану.

Якщо військовослужбовці з числа ВПО, які захищають незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України та беруть безпосередню участь у заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії РФ, придбали за рахунок державних коштів житлове приміщення після початку проведення АТО/ООС, то такі особи не мають права на отримання грошової допомоги;

2) будь-хто з членів сім'ї має на депозитному банківському рахунку (рахунках) кошти у сумі, яка перевищує 25-кратний розмір прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб.

Тобто якщо ВПО при заповненні заяви на отримання адресної допомоги не вказала інформацію про житло, автомобілі, депозити (в залежності від періоду) і при цьому отримувала адресну допомогу, то по даній адресній допомозі виникла переплата (суми у всіх різні) і така переплата повинна бути повернута до державного бюджету.

З огляду на аналіз випадків перш за все співробітники Управління за результатами верифікації отримують інформацію про переплату по адресній

допомозі. Після чого осіб, за якими виявлено переплату, повідомляють листом і/або телефонним дзвінком про таку переплату і просять надати пояснення та повернути кошти. Не ігноруйте листи про переплату – відповідайте на них.

По деяких областях України є випадки порушення кримінальних справ проти ВПО щодо отримання адресної допомоги у зв'язку із поданням недостовірної інформації.

У разі виклику Вас до правоохоронних органів не ігноруйте правову допомогу та зверніться до адвоката з кримінального права.

Приклади судових вироків:

від 08.07.2020 р. у справі № 161/2548/20

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/90263401>

від 17.06.2020 р. у справі № 369/16259/19

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89988895>

від 01.06.2020 р. у справі № 431/1727/20

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89589820>

від 04.05.2020 р. у справі № 357/5874/19

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89066200>

від 27.01.2020 р. у справі № 639/254/20

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87194102>

Загалом станом на липень 2020 р. знайдено 158 вироків щодо притягнення до кримінальної відповідальності ВПО за статтею 190 КК України.

До розділу «Державна допомога сім'ям з дітьми, зокрема допомога при народженні дитини»

Поновлення допомоги при народженні дитини у зв'язку з пропуском 12-місячного строку

У разі відмови Управління поновити виплату припиненої у 2014 р. допомоги при народженні дитини можливо захистити права дитини та поновити її у судовому порядку.

Алгоритм дій:

Одержувач допомоги звертається до Управління за місцем проживання відповідно до довідки ВПО з письмовою заявою про *відновлення* виплати допомоги та виплати суми заборгованості, яка виникла з моменту припинення її виплати.

До заяви додаються копія паспорта одержувача допомоги, копія довідки про взяття на облік ВПО та копія свідоцтва про народження дитини.

Заява та документи мають подаватися особисто.

Рекомендуємо! *Складати заяву у двох примірниках для того, щоб на другому примірнику працівники Управління проставили відмітку про отримання заяви (дату прийняття, реєстраційний номер заяви, прізвище та підпис працівника, який прийняв).*

Отримати письмову відмову Управління, яка є підставою для її оскарження в суді. Строк для розгляду заяви та надання відмови складає десять днів.

Оскаржити відмову можливо в судовому порядку впродовж шести місяців з моменту її отримання.

Для звернення до суду необхідно скласти позовну заяву, в якій просити суд:

- витребувати докази в Управління – матеріали особової справи, в тому числі електронної, що свідчать про виплату державної допомоги при народженні та її припинення;
- визнати протиправною бездіяльність Управління, яка полягає у невилітці, починаючи з __.__.__ року, державної допомоги при народженні дитини;
- зобов'язати Управління поновити виплату державної допомоги при народженні дитини з __.__.__ року негайно після проголошення судового рішення;

– зобов'язати Управління виплатити заборгованість по державній допомозі при народженні дитини негайно після проголошення судового рішення.

Судовий збір. За подання до адміністративного суду адміністративного позову немайнового характеру, який подано фізичною особою, збір становить 0,4 розміру прожиткового мінімуму на одну працездатну особу. Можна просити суд відстрочити або розстрочити сплату судового збору на певний строк, але не довше ніж до ухвалення судового рішення (на тій підставі, що предметом позову є захист соціальних прав (ст. 8 Закону «Про судовий збір»))¹.

До позовної заяви треба додати копії всіх документів та копію позовної заяви для Управління і подати її до окружного адміністративного суду за місцем проживання відповідно до довідки ВПО. Інформацію про суди (поштову адресу та найменування) отримуємо за посиланням: <https://court.gov.ua/sudovavlada/sudy/> на сайті «Судова влада України» або в єдиному контакт-центрі судової влади України за телефоном: 0-800-501-492.

Реквізити для сплати судового збору на сайті «Судова влада України» за посиланням: <https://court.gov.ua/affairs/sudytax/>.

Важливо! У позовах щодо **поновлення** допомоги при народженні дитини у зв'язку з пропуском 12-місячного строку та призначення допомоги при народженні дитини у зв'язку з пропуском 12-місячного строку варто використовувати аргументацію, яка сформувалась судовою практикою, а саме:

Згідно зі статтею 1 Конституції Україна є соціальною та правовою державою. За приписами частини 2 статті 3 Основного Закону України права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Статтею 19 Конституції України передбачено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Правові відносини, що виникають у сфері соціального захисту сімей з дітьми, регулюються Законом України від 21 листопада 1992 р. № 2811-XII «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» (далі – Закон № 2811-XII).

Закон № 2811-XII, відповідно до Конституції України, встановлює гарантований державою рівень матеріальної підтримки сімей з дітьми шляхом надання державної грошової допомоги з урахуванням складу сім'ї, її доходів та віку дітей і спрямований на забезпечення пріоритету державної допомоги сім'ям з дітьми у загальній системі соціального захисту населення.

¹ Приклад клопотання див. у розділі «Зразки правових документів».

За приписами статті 11 Закону № 2811-XII допомога батькам при народженні дитини призначається на підставі свідоцтва про народження дитини, заяви за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, за умови пред'явлення паспорта [...] Даний перелік документів є вичерпним. [...]

Відповідно до статті 3 Конвенції про права дитини, ратифікованої Постановою Верховної Ради Української РСР від 27 лютого 1991 р. № 789-XII, в усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини. Держави-учасниці зобов'язуються забезпечити дитині такий захист і піклування, які необхідні для її благополуччя, беручи до уваги права й обов'язки її батьків, опікунів чи інших осіб, які відповідають за неї за законом, і з цією метою вживають всіх відповідних законодавчих і адміністративних заходів. Держави-учасниці забезпечують, щоб установи, служби і органи, відповідальні за піклування про дітей або їх захист, відповідали нормам, встановленим компетентними органами, зокрема, в галузі безпеки й охорони здоров'я та з точки зору численності і придатності їх персоналу, а також компетентного нагляду.

Варто зазначити, що допомога при народженні дитини за своєю природою є допомогою самій дитині, а не її батькам.

Приклади позитивної судової практики:

Постанова від 9 квітня 2020 р. у справі № 640/16870/19 Шостого апеляційного адміністративного суду:

Колегія суддів зауважує, що позивач і його дитина є громадянами України, тобто мають такі самі конституційні права, як і інші громадяни України, оскільки законодавство України не допускає обмеження прав на соціальний захист, зокрема права на отримання допомоги при народженні дитини, за ознакою місця проживання (перебування). Відповідно до правової позиції Європейського суду з прав людини, викладеної у пункті 23 рішення «Кечко проти України» від 8 листопада 2005 р., якщо чинне правове положення передбачає виплату певних надбавок і дотримані всі вимоги, необхідні для цього, органи державної влади не можуть свідомо відмовляти у цих виплатах, доки відповідні положення є чинними.

Позивач має право на отримання державної допомоги при народженні дитини. Реалізація позивачем права на вільний вибір місця проживання в Україні, гарантованого Законом України «Про свободу пересування та

вільний вибір місця проживання в Україні», не може позбавляти її права на отримання допомоги при народженні дитини. Згідно з частиною другою статті 2 Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» реєстрація місця проживання чи місця перебування особи або її відсутність не може бути умовою реалізації прав і свобод, передбачених Конституцією, законами чи міжнародними договорами України, або підставою для їх обмеження.

Постанова від 7 квітня 2020 р. у справі № 226/450/17 Касаційного адміністративного суду Верховного Суду:

Виплата допомоги при народженні дитини позивачу була припинена через проведення антитерористичної операції на території м. Донецька та неможливість здійснення банками фінансових операцій у цьому населеному пункті. Таким чином, припинення виплати позивачу допомоги відбулось із підстав, не передбачених Законом № 2811-ХІІ та Порядком № 1751. Відповідно до пункту 13 Порядку № 1751 виплата допомоги поновлюється у випадках, передбачених абзацами двадцятим – двадцять сьомим, двадцять дев'ятим і тридцятим цього пункту, у разі, коли особа, що фактично здійснює догляд за дитиною (один з батьків дитини, опікун), звернулася протягом дванадцяти місяців після припинення виплати допомоги до органу, що призначив допомогу, з письмовою заявою. Тобто вказаними нормами передбачені певні обмеження, які стосуються строку подання заяви про поновлення виплати допомоги, який з урахуванням дати, по яку позивачу виплачено допомогу по догляду за дитиною, (31 грудня 2014 р.), позивачем пропущено. Разом із тим судами встановлено, що позивач з об'єктивних причин не мала змоги звернутися до відповідача з відповідною заявою, оскільки всупереч своїй волі змушена була змінювати місце проживання внаслідок проведення антитерористичної операції на території м. Донецька. Соціальний захист є конституційною гарантією громадян України відповідно до статті 46 Конституції України. Згідно з частиною 2 статті 7 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» Україна вживає всіх можливих заходів, спрямованих на розв'язання проблем, пов'язаних із соціальним захистом, зокрема відновленням усіх соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам. Таким чином, право позивача на отримання спірної допомоги є безперечним і забезпечення цього права становить суть взятих на себе державою зобов'язань.

Постанови Верховного Суду від 14 лютого 2018 р. (справа № 591/610/16-а), від 29 серпня 2018 р. (справа № 591/1474/17), від 6 вересня 2018 р. (справа № 242/5735/16-а), від 5 вересня 2018 р. (справа № 223/859/16-а).

Призначення допомоги при народженні дитини у зв'язку з пропуском 12-місячного строку

У разі якщо мешканці ТОТ не встигли звернутися за допомогою при народженні дитини у встановлений законом термін, можливо добитися її призначення в судовому порядку.

Алгоритм дій:

- 1) отримати довідку ВПО;
- 2) отримати свідоцтво про народження дитини державного зразка¹;
- 3) звернутися до Управління за місцем проживання відповідно до довідки ВПО з письмовою заявою про призначення державної допомоги після народження дитини²;
- 4) отримати письмову відмову Управління;
- 5) оскаржити відмову в судовому порядку впродовж шести місяців з моменту її отримання.

Для звернення до суду необхідно скласти позовну заяву, в якій просити суд:

- витребувати докази в органу соціального захисту населення – матеріали особової справи, в тому числі електронної, що свідчать про звернення із заявою про призначення державної допомоги при народженні дитини;
- визнати незаконним та скасувати рішення органу соціального захисту населення про відмову в призначенні державної допомоги при народженні дитини;
- зобов'язати орган соціального захисту населення призначити та здійснити виплату державної допомоги при народженні дитини за заявою від ___ . ___ . ___ року.

Судовий збір. За подання до адміністративного суду адміністративного позову немайнового характеру, який подано фізичною особою, збір становить 0,4 розміру прожиткового мінімуму на одну працездатну особу. Можна просити суд відстрочити або розстрочити сплату судового збору на певний строк, але не довше ніж до ухвалення судового рішення (на тій підставі, що предметом позову є захист соціальних прав (ст. 8 Закону «Про судовий збір»))³.

До позовної заяви треба додати копії всіх документів та копію позовної заяви для органу соціального захисту населення і подати її до окружного адміні-

¹ Як оформити свідоцтво про народження дитини державного зразка див. у розділі 4 «Державна допомога сім'ям з дітьми, зокрема допомога при народженні дитини».

² Яким чином звернутися та які документи подати див. у розділі 4 «Державна допомога сім'ям з дітьми, зокрема допомога при народженні дитини».

³ Приклад клопотання див. у розділі «Зразки правових документів».

стративного суду за місцем проживання відповідно до довідки ВПО. Інформацію про суди (поштову адресу та найменування) отримуємо за посиланням: <https://court.gov.ua/sudova-vlada/sudy/> на сайті «Судова влада України» або в єдиному контакт-центрі судової влади України за телефоном: 0-800-501-492. Реквізити для сплати судового збору – на сайті «Судова влада України» за посиланням: <https://court.gov.ua/affairs/sudytax/>.

Приклади позитивної судової практики:

2 жовтня 2018 р. *Верховний Суд України* виніс рішення у справі № 495/3711/17 про визнання протиправним рішення про відмову в призначенні допомоги при народженні дитини, про зобов'язання призначити та виплатити допомогу при народженні дитини.

Допомога при народженні дитини за своєю природою є допомогою самій дитині, а не її батькам. Неможливість своєчасного звернення одним із батьків до органу, який здійснює призначення допомоги при народженні дитини, призводить до порушення інтересів дитини.

Постанова від 18 квітня 2019 р. у справі № 326/1407/18 (ЗП/280/198/18) *Третього апеляційного адміністративного суду*:

Об'єктивно позивачка не мала можливості дотриматися строку звернення для отримання соцдопомоги внаслідок народження нею дитини на тимчасово окупованій території, на якій не діяли органи державної влади України. При цьому судова колегія акцентує увагу на тому, що допомога при народженні дитини за своєю природою є допомогою самій дитині, а не її батькам, а позивачкою в цій справі заявлено позов фактично в інтересах дитини для її належного матеріального забезпечення. Неможливість своєчасного звернення одним із батьків до органу, який здійснює призначення допомоги при народженні дитини, призводить до порушення інтересів дитини, яка має бути забезпечена можливістю здійснення її прав, установлених Конституцією України, Конвенцією про права дитини, іншими міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України (ч. 7 ст. 7 СК України).

Постанова від 25 червня 2020 р. у справі № 280/1053/20 *Третього апеляційного адміністративного суду*:

Установлені обставини справи свідчать про те, що позивачка з об'єктивних причин не мала змоги звернутися до органу соціального захисту населення з відповідною заявою в межах визначеного законом строку, оскільки разом із дитиною проживала на тимчасово окупованій території. Так, дитина позивачки народилася на території міста Ясинувата Донецької області, яке віднесено до Переліку

населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2014 р. № 1085-р. Постановою Верховної Ради України від 17 березня 2015 р. № 254-VIII «Про визнання окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської областей тимчасово окупованими територіями» окремі райони, міста, селища і села Донецької та Луганської областей визнано тимчасово окупованими територіями. Статус внутрішньо переміщеної особи позивачка отримала 4 грудня 2019 р. та в цей же день звернулася до відповідача із заявою про призначення спірної допомоги. Згідно з частиною 1 статті 5 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15 квітня 2014 р. № 1207-VII Україна вживає всіх необхідних заходів щодо гарантування прав і свобод людини і громадянина, передбачених Конституцією та законами України, міжнародними договорами, усім громадянам України, які проживають на тимчасово окупованій території.

Постанова від 11 березня 2020 р. у справі № 200/12968/19-а Першого апеляційного адміністративного суду

Постанова від 4 березня 2020 р. у справі № 200/11912/19-а Першого апеляційного адміністративного суду

Важливо! ВПО можуть безоплатно отримати допомогу в складанні та поданні позову, а також веденні справи в окружному адміністративному суді.

Надають безоплатну первинну та вторинну правову допомогу в Україні центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги, створені Міністерством юстиції України. Отримати безоплатну правову допомогу можна, звернувшись в найближчий центр з надання безоплатної правової допомоги, з адресами та контактними даними яких можна ознайомитися на сайті Міністерства юстиції України за посиланням: <https://legalaid.gov.ua/ua/local-centres> або за єдиним телефонним номером системи безоплатної правової допомоги в Україні: 0800 213 103 (цілодобово та безоплатно зі стаціонарних і мобільних телефонів у межах України).

До розділу «Тимчасова державна допомога дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів»

Порядок отримання судових рішень.

Як перевірити інформацію в Єдиному державному реєстрі судових рішень та знайти необхідне рішення суду?

Оперативний та актуальний варіант пошуку в реєстрі – за номером судової справи, у разі якщо такий номер відомий.

Якщо номер судової справи невідомий, то

алгоритм пошуку такий:

На сайті **Судова влада України** за посиланням: <https://court.gov.ua/fair/> у розділі «СПРАВИ» у підрозділі «СТАН РОЗГЛЯДУ СПРАВ» заповнюємо максимально відому інформацію (регіон, суд тощо), у графі «СТОРОНА ПО СПРАВІ» вводимо прізвище, ім'я, по батькові однієї із сторін по справі та за результатами пошуку можемо дізнатися номер судової справи та всі наявні судові рішення по такій справі.

Як отримати судове рішення?

Звертатися за отриманням судового рішення необхідно до того суду, який таке рішення ухвалив. У разі постанови рішення судом, який наразі знаходиться на ТОТ, звертатися необхідно до виведеного суду.

Усі суди з ТОТ виведені.

Інформацію про виведені суди (поштову адресу та найменування) можна отримати за посиланням: <https://court.gov.ua/sudova-vlada/sudy/> на сайті «Судова влада України» або в єдиному контакт-центрі судової влади України за телефоном: 0-800-501-492.

Відповідно до статті 272 ЦПК та статті 251 КАС України: копії судових рішень можуть бути видані повторно за заявою особи.

Повторне надання копії судового рішення оплачується сьогодні судовим збором – 0,003 розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб за кожний аркуш паперу.

Реквізити для сплати судового збору на сайті «Судова влада України» за посиланням: <https://court.gov.ua/affairs/sudytax/>.

До заяви про повторне надання копії судового рішення додається оригінал квитанції про сплату судового збору. Така заява може бути подана осо-

бисто до канцелярії суду або відправлена засобами поштового зв'язку листом з оголошеною цінністю (містить опис вкладення) або за допомогою системи «Електронний суд», одного із сервісів Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, доступ до якого здійснюється після реєстрації користувачем Офіційної електронної адреси (Електронного кабінету) із використанням ЕП <https://id.court.gov.ua/>.

Чуйко Наталія Олексіївна
Ляшук Олеся Петрівна

СОЦІАЛЬНІ ПРАВА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ: ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ

ПРАКТИЧНИЙ ПОСІБНИК

Видання друге, доповнене

Упорядник: С. В. Марущенко

Видається в авторській редакції

Коректор *М. М. Поточняк*

Комп'ютерна верстка *А. Т. Гринченка*

Підписано до друку 05.08.2020.

Формат 60×84 1/16. Папір крейдований. Гарнітура Myriad Pro.

Ум. друк. арк. 5,3. Обл.-вид. арк. 4,4. Вид. № 2567. Тираж 500 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

вул. Чернишевська, 80а, Харків, 61002, Україна

Тел./факс (057) 716-45-53

Сайт: www.pravo-izdat.com.ua

E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua

E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції – серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ФОП Білетченко Г. В.

Тел. (057) 758-35-98

